

En ny struktur för en tydligare styrning av barnrättspolitik

Beslutsdatum: 2026-03-27
Diarienummer: 2026-00033-66
Rapportnummer: STK 2026:14
Copyright: Statskontoret
Rapportansvarig: Emilia Johansson

Besöksadress: Fleminggatan 20
Postadress: Box 12028, 102 21 Stockholm
Telefon: 08-690 43 00
Webbplats: statskontoret.se

Förord

Regeringen (Socialdepartementet) gav den 16 januari 2025 Statskontoret i uppdrag att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter (S2025/00065 (delvis)).

Utredarna Emilia Johansson och Sanna Kyhlbäck har tagit fram denna rapport och närvarat vid den slutliga handläggningen. Allan Abdi deltog i arbetet under april–september 2025. Hanna André har varit utredningschef.

Vi vill särskilt tacka Rädda Barnens Ungdomsförbund och de barn som har delat med sig av sina åsikter till oss.

Statskontoret överlämnar härmed rapporten *En ny struktur för en tydligare styrning av barnrättspolitiken* (STK 2026:14) och uppdraget är därmed avslutat.

Stockholm
2026-03-27

Bob Pernodd

Överdirektör

Emilia Johansson

Utredare

Innehåll

	Sammanfattning	6
	Lättläst sammanfattning för barn	8
1	Utgångspunkter för vår analys	11
1.1	Statskontorets uppdrag	11
1.2	Strategin för att stärka barnets rättigheter	12
1.3	Tväarsektoriell barnrättspolitik kräver sammanhållen styrning med tydlig inriktning	13
1.4	Barnkonventionen har inte fått tillräckligt genomslag trots lagstiftning	14
1.5	Metod och genomförande	16
1.6	Projektgrupp och kvalitetssäkring	19
1.7	Rapportens disposition	20
2	Slutsatser och förslag	21
2.1	Strategins betydelse är oklar, men principerna har haft genomslag i barnrättsarbetet	21
2.2	Regeringen behöver bli mer samordnad och tydlig i arbetet med barnkonventionen	22
2.3	Skrivelse till riksdagen kan förtydliga hur barnkonventionen ska genomföras	23
2.4	Systematisk uppföljning kan ge en överblick över och driva på efterlevnaden av barnkonventionen	24
2.5	Regeringen behöver förtydliga myndigheternas ansvar att ge stöd	28
2.6	Barnrättssamordningen i Regeringskansliet bör prioritera insatser som gör mest nytta	31
3	Regeringens styrning	32
3.1	Sammanfattande iakttagelser	32
3.2	Strategin saknar avgörande delar för att kunna få genomslag	32
3.3	Regeringen har satsat på stöd och kunskap	34
3.4	Inte tydligt vilka uppdrag myndigheterna fått med anledning av strategin	34
3.5	Regeringen samordnar barnrätt inom Regeringskansliet	36

4	Genomslaget av regeringens styrning i myndigheterna	39
4.1	Sammanfattande iakttagelser	39
4.2	Barnombudsmannen fokuserade på barns delaktighet när de arbetade med strategin	40
4.3	Uppdrag har störst betydelse för myndigheternas barnrättsarbete	41
4.4	Myndigheterna arbetar i viss utsträckning med de frågor som strategins principer handlar om	43
4.5	Oftast generella stöd till kommuner och regioner	44
4.6	Myndigheter, regioner och kommuner efterfrågar mer rättsligt stöd	48
5	Genomslaget av strategin i regioner och kommuner	50
5.1	Sammanfattande iakttagelser	50
5.2	Färre använder strategin på grund av oklar status	51
5.3	Kommunerna och regionerna arbetar med de frågor som strategins principer handlar om	52
5.4	Olika genomslag i de kommunala förvaltningarna	55
5.5	Kommunerna har olika förutsättningar att arbeta med barnrätt	56
6	Uppföljningen av efterlevnaden av barnkonventionen i Sverige	58
6.1	Sammanfattande iakttagelser	58
6.2	Ingen systematisk uppföljning av hur barns rättigheter tillgodoses	59
6.3	Myndigheter, regioner och kommuner följer inte upp sitt barnrättsarbete systematiskt	60
6.4	Barnombudsmannen har inte sammanställt statistik över barns och ungas levnadsvillkor sedan 2021	61
6.5	Myndigheternas statistik över barns och ungas levnadsvillkor är inte samordnad	64
6.6	Myndigheter, regioner och kommuner gör egna urvalsundersökningar om barns levnadsvillkor	65
	Referenser	67
Bilagor		
1.	Regeringsuppdraget	71
2.	Metod och genomförande	74
3.	Barns åsikter om efterlevnaden av barnkonventionen	80

Sammanfattning

Statskontoret har haft i uppdrag att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete med barnets rättigheter, med fokus på den nationella strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige.¹ I uppdraget ingår också att lämna förslag på hur regeringen kan utveckla sin styrning, för att stärka effektiviteten och genomslaget i arbetet med barnkonventionen.

Strategins betydelse är oklar, men principerna har haft genomslag

Vi bedömer att principerna i strategin har haft ett visst genomslag i myndigheters, regioners och kommuners barnrättsarbete. Däremot är det svårt att avgöra om inriktningen på deras arbete beror på strategin, eftersom bara hälften av aktörerna i vår analys använder den i sitt barnrättsarbete.

Den princip som myndigheter, regioner och kommuner har arbetat med mest är att beslutsfattare och yrkesverksamma ska ha kunskap om barnets rättigheter. Men arbetet har inte varit tillräckligt, eftersom beslutsfattare och yrkesverksamma fortfarande har otillräcklig kunskap om barnets rättigheter. Ingen organisation i vår analys följer heller upp sitt barnrättsarbete i någon större utsträckning.

Kommuner och regioner har tagit fram stöd för att pröva barnets bästa inför beslut som rör barn. Men både prövningarnas kvalitet och i vilken utsträckning prövningarna över huvud taget görs varierar. Det finns också en variation i hur kommuner och regioner använder kunskap om barns levnadsvillkor inför beslut som rör barn och det är vanligt att de inte har lyssnat in barns åsikter i frågor som rör dem. Att lyssna in barns åsikter är en utmaning på alla förvaltningsnivåer och flera saknar strukturer för att göra det.

Regeringens styrning behöver bli mer tydlig och samordnad

Strategins utformning har tillsammans med regeringens styrning inte tillräckligt effektivt bidragit till att barnkonventionen fått genomslag i berörda offentliga verksamheter.

¹ Regeringsbeslut S2025/00065 (delvis), Socialdepartementet, *Uppdrag till Statskontoret att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter*. 2025-01-16.

Barnkonventionen ska genomföras av berörda aktörer inom hela den offentliga förvaltningen. Det kräver samordning mellan aktörerna i systemet, men regeringen har inte tydliggjort hur ansvaret för att genomföra konventionen ska fördelas mellan aktörerna. Bristen på verksamhetsanpassad styrning från regeringen har också bidragit till att kommuner och regioner inte har fått verksamhetsanpassade stöd.

Barnkonventionen och den svenska lagen om barnkonventionen är allmänt hållna. Strategin pekar visserligen ut centrala prioriteringar för barnrättsarbetet som förtydligar en inriktning för barnrättspolitik. Men strategin beskriver varken mål, utpekade roller, ansvar eller åtgärder, vilket har begränsat strategins genomslag.

Pressen är låg på offentliga aktörer att leverera resultat och effekter av barnrättsarbetet, samtidigt som det sällan blir några konsekvenser av att inte leva upp till barnkonventionen. Det har lett till att offentliga aktörer har kunnat ha en låg ambitionsnivå i sitt barnrättsarbete. Ingen offentlig aktör sammanställer heller statistik över barns och ungas levnadsvillkor, vilket skapar merarbete för kommuner och regioner som vill analysera sitt arbete, och försvårar för dem att identifiera behov av åtgärder.

Statskontorets förslag för att öka genomslaget av barnkonventionen

För att barnkonventionen ska få ett starkare genomslag, behöver regeringens styrning bli tydligare och mer samordnad. Statskontoret lämnar flera förslag på hur regeringen kan utveckla sin styrning för att på ett effektivare sätt uppnå ett genomslag för barnkonventionen:

- Regeringen bör lämna en skrivelse till riksdagen vart fjärde år, som förtydligar regeringens bedömningar, analyser och planer för hur barnkonventionen ska genomföras. Skrivelsen bör redovisa hur arbetet ska inriktas och organiseras med utgångspunkt i en lägesbild av hur barnkonventionen efterlevs.
- Regeringen bör uppdra åt Barnombudsmannen att utarbeta en modell för uppföljning av efterlevnaden av barnkonventionen. Uppföljningen ska redovisas till regeringen årligen.
- Regeringen bör förtydliga relevanta myndigheters ansvar för att stödja kommuner och regioner i deras barnrättsarbete inom sina respektive ansvarsområden.
- Statskontoret föreslår att regeringen ger Barnombudsmannen i uppdrag att stödja statliga myndigheter i arbetet med barns delaktighet.
- Barnrättssamordningen bör fokusera sin samordning inom Regeringskansliet mot vissa prioriterade områden.

Lättläst sammanfattning för barn

Den här sammanfattningen har vi skrivit på lättläst.
Texten är skriven med korta meningar och utan svåra ord.
Men allt det viktiga finns med.

Vi undersöker myndigheternas arbete med barnkonventionen

Vi på Statskontoret har undersökt
hur statliga myndigheter, regioner och kommuner
arbetar med barnkonventionen.
I den här texten kallar vi allihop för myndigheter.
Barnkonventionen är regler om att barn ska ha det bra.
Vi har till exempel frågat myndigheterna
om de lär sig mer om barns rättigheter
om de alltid tänker på vad som är bäst för barn och
om de frågar barn vad de tycker
när de bestämmer saker som gäller barn.

Myndigheterna arbetar inte så bra med barnkonventionen

Tyvärr vet vuxna som bestämmer om barn
för lite om barns rättigheter.
De undersöker inte heller hur deras arbete
stärker barns rättigheter.

En del myndigheter vet hur de ska göra
för att alltid tänka på vad som är bäst för barn.
En del tänker på hur barn har det i sin vardag
när de fattar beslut som påverkar barn.
Men ibland tar de ändå inte reda på
vad som är bäst för barnen.

De flesta myndigheter vet att de måste fråga barn
vad de tycker
när de bestämmer saker som gäller barn.
Men en del myndigheter frågar inte barn ändå.
Många tycker att det är svårt att veta
vilka barn de ska fråga
och hur de ska ställa frågor till barn.

Många tycker också att det är svårt att veta när de behöver fråga barnets föräldrar om de får prata med barnet.

Statskontoret tycker att regeringen borde hjälpa myndigheterna

Statskontoret tycker att regeringen borde hjälpa myndigheterna så att de lättare kan arbeta med barnkonventionen.

- Regeringen borde förklara tydligare hur myndigheterna ska följa barnkonventionen. Regeringen behöver göra en plan vart fjärde år och berätta om planen för riksdagen. Först behöver regeringen ta reda på vad myndigheterna tycker är allra svårast och vad de ska göra för att det ska bli bättre.
- Regeringen borde be Barnombudsmannen att undersöka om vuxna som bestämmer om barn följer barnkonventionen. Sen får Barnombudsmannen berätta för regeringen och tala om för de andra myndigheterna vad de ska göra för att lyssna mer på vad barn tycker.
- Regeringen borde se till att vissa myndigheter hjälper kommuner och regioner att stärka barns rättigheter inom skola, vård och omsorg.
- Regeringen borde se till att de som arbetar med barnkonventionen i Regeringskansliet blir bättre på att hjälpa sina kolleger som jobbar med frågor som påverkar barn mycket.

Vad gör regeringen?

Regeringen ger förslag på nya lagar som riksdagen sedan bestämmer om.

Regeringen bestämmer vad de statliga myndigheterna ska göra.

Vad gör myndigheterna?

Myndigheterna hjälper regeringen att genomföra alla beslut.

Statliga myndigheter arbetar med hela Sverige, till exempel Barnombudsmannen.

Regeringskansliet är en egen myndighet som stödjer regeringen i arbetet med att styra Sverige.

Regioner arbetar till exempel med vård.

Kommuner arbetar till exempel med skola och omsorg.

Vad gör riksdagen?

Riksdagen beslutar om nya lagar.

Riksdagen beslutar också om hur vårt lands pengar ska användas.

Det här är barnkonventionen

Barnkonventionen är regler om att barn ska ha det bra.

Reglerna gäller för alla barn.

Alla barn är lika mycket värda.

Inga barn får bli diskriminerade, det vill säga bli sämre behandlade.

Politiker, myndigheter och domstolar ska alltid tänka på vad som är bäst för barn

när de bestämmer sådant som gäller barn.

Barn har rätt att säga hur de vill ha det.

Vuxna ska lyssna på barn.

Myndigheter och domstolar ska fråga barnet vad det tycker när de bestämmer saker som gäller barnet.

Det kan vara om barnets föräldrar ska skiljas och de inte är överens om var barnet ska bo.

1 Utgångspunkter för vår analys

I det här kapitlet redogör vi först för vårt uppdrag och sedan för strategin för att stärka barnets rättigheter. Vi redogör även för några grundläggande utmaningar inom politikområdet som vi har förhållit oss till när vi har genomfört uppdraget. Därefter beskriver vi hur vi har gått tillväga för att genomföra uppdraget. Slutligen beskriver vi rapportens disposition.

1.1 Statskontorets uppdrag

Statskontoret har haft i uppdrag att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter. Fokus har legat på det arbete som har genomförts med anledning av den nationella strategin om att stärka barnets rättigheter i Sverige.²

Uppdraget består av en analysdel och en förslagsdel. Analysdelen har omfattat att följa upp och analysera strategins genomslag på olika förvaltningsnivåer. Här har ingått att följa upp och analysera regeringens insatser och det arbete som har genomförts med anledning av strategin med särskilt fokus på vilka utmaningar och möjligheter som statliga, regionala och kommunala aktörer har haft i arbetet med att tillämpa barnets rättigheter i praktiken. Vi skulle även analysera och bedöma om strategin och dess principer har fått genomslag samt om strategin har bidragit till genomförandet av barnkonventionen.

I förslagsdelen har det ingått att analysera hur regeringen kan styra barnrättspolitiken, så att effektiviteten och genomslaget i arbetet med barnkonventionen kan stärkas. Med utgångspunkt i analysen skulle vi därför lämna förslag på hur regeringen kan utveckla den strategiska styrningen av arbetet inom barnets rättigheter, för att åstadkomma ett effektivt och långsiktigt arbete med genomförandet av barnkonventionen inom både statlig, regional och lokal nivå. Vi skulle även lämna förslag på lämpliga åtgärder för att säkerställa ett systematiskt och samordnat genomförande och uppföljning av barnkonventionen, samt på vilket eller vilka typer av styrmedel som lämpar sig bäst för regeringens fortsatta arbete.

Strategin för att stärka barnets rättigheter är en av flera åtgärder inom barnrättspolitiken. Andra åtgärder är bland annat lagstiftning och uppgifter eller uppdrag till myndigheter. Samtliga styrmedel syftar till att barnkonventionen ska genomföras i Sverige.

² Regeringsbeslut S2025/00065 (delvis), Socialdepartementet, *Uppdrag till Statskontoret att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter*. 2025-01-16.

1.2 Strategin för att stärka barnets rättigheter

Riksdagen har antagit två strategier för att stärka barnets rättigheter i Sverige, som en del i arbetet med barnkonventionen. Den senaste strategin som fortfarande gäller beslutades av riksdagen 2010.³ Strategin består av nio principer som enligt regeringen uttrycker grundläggande förutsättningar för att stärka barnets rättigheter i Sverige.

Principerna i strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige

- All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen.
- Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang.
- Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem.
- Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken.
- Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap.
- Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i berörda verksamheter.
- Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan.
- Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn.
- Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv.

Källa: Proposition 2009/10:232. *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige.*

Strategin ska vara en utgångspunkt för offentliga aktörer på statlig och kommunal nivå som i sina verksamheter ska säkerställa barnets rättigheter. Den vänder sig till riksdag, regering, statliga myndigheter, regioner och kommuner.⁴ Regeringen förväntar sig att olika aktörers åtgärder utifrån strategin kan variera och förändras i takt med samhällsutvecklingen, omvärldsförändringar och kunskapen om barns levnadsvillkor. Regeringen förväntar sig också att de berörda verksamheterna följer upp och omprövar sina prioriteringar, beslut och åtgärder som de genomför utifrån strategin.⁵

³ Prop. 2009/10:232, Socialdepartement, *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige*, bet. 2010/11:SoU3, rskr. 2009/10:35.

⁴ Prop. 2009/10:232, s. 1 och 10. I strategin står det landsting.

⁵ Prop. 2009/10:232, s. 11.

1.3 Tvärsektoriell barnrättspolitik kräver sammanhållen styrning med tydlig inriktning

Barnrätt är ett eget politikområde med ett övergripande mål. Målet är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Det innebär att alla barn, oavsett ålder, kön, ursprung och funktionsnedsättning, ska få sina rättigheter tillgodosedda.⁶ Målet grundar sig i huvudsak på barnkonventionen. Barnrättspolitikerna kan ses som regeringens politik för att med olika styrmedel genomföra barnkonventionen i Sverige.

Barnrättspolitikerna är tvärsektoriell, vilket innebär att barnets rättigheter och intressen ska genomsyra all politik och alla verksamheter som rör barn.⁷ Det betyder att regeringen behöver integrera arbetet för barnets rättigheter i styrningen av alla sakområden som berör barn för att den ska kunna bidra till att barnkonventionen får genomslag i offentlig verksamhet.⁸ Det innebär också att ett stort antal aktörer på olika förvaltningsnivåer är involverade i genomförandet av barnrättspolitikerna, vilket ställer krav på att regeringens styrning är sammanhållen.⁹

Statskontorets tidigare analyser visar att regeringens styrning i tvärsektoriella frågor präglas av kortsiktighet. Det är vanligt att styrningen saknar en tydlig inriktning, till exempel mål för vad som ska uppnås. Det förekommer också att myndigheter får öppet formulerade uppdrag som bidrar till en otydlighet för myndigheterna och som försvårar genomförandet. Regeringens strategier ger sällan myndigheterna den tydlighet de behöver för att kunna hantera frågorna, så att de når resultat i sina verksamheter. Styrningen lämnar därmed ett tomrum, som Regeringskansliet och myndigheterna ofta saknar förutsättningar att hantera. Myndigheterna har exempelvis ofta svårt att tolka regeringens krav på hur de ska ta hänsyn till tvärsektoriella frågor.¹⁰

Statskontorets tidigare analyser visar också att regeringen kan göra styrningen tydligare och mer långsiktig. För att göra det behöver strategier för tvärsektoriella frågor ha en tydlig inriktning och förtydliga vad strategin ska leda till och vilka de centrala aktörerna är. Regeringen kan också använda ordinarie myndighetsstyrning för att signalera att frågan är viktig och för att skapa förutsättningar för att knyta den till myndigheternas verksamheter. För myndigheter som inte är vana att arbeta med en tvärsektoriell fråga kan det innebära mer verksamhetsanpassade uppdrag.

⁶ Se t.ex. prop. 2025/26:1, Finansdepartementet, *Budgetpropositionen för 2026*. Utgiftsområde 9, s. 197.

⁷ *Ibid*, s. 197.

⁸ RiR 2024:5, Riksrevisionen, *Statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen – höga ambitioner men otillräckligt genomförande*, s. 22.

⁹ Statskontoret (2022), *Regeringens styrning i tvärsektoriella frågor – En studie om erfarenheter och utvecklingsmöjligheter*, OOS 44, s. 11.

¹⁰ *Ibid*, s. 5–12 och 33–35.

Regeringskansliets samordnande funktioner behöver också en tydlig roll och tillräckliga resurser för att de ska ha goda förutsättningar att utföra sitt uppdrag.¹¹

1.4 Barnkonventionen har inte fått tillräckligt genomslag trots lagstiftning

Sverige har varit folkrättsligt bunden att följa barnkonventionen sedan 1990 när Sverige ratificerade den.¹² Men det har visat sig finnas osäkerheter om hur konventionen ska tolkas och tillämpas i offentliga verksamheter som bottnar i att konventionen är omfattande och samtidigt allmänt hållen.¹³ Regeringen och riksdagen har därför sedan ratificeringen genomfört olika åtgärder för att öka konventionens genomslag i offentliga verksamheter. Riksrevisionen har konstaterat att osäkerheter kvarstår även efter att barnkonventionen har blivit lag.¹⁴

1.4.1 Osäkert om hela barnkonventionen får genomslag när den transformeras i annan lagstiftning

Sedan ratificeringen har det pågått ett arbete med att skriva in konventionen i annan lagstiftning, så kallad transformering. Transformering kan bidra till att tydliggöra vad rättigheterna i konventionen innebär, och kan i sin tur öka förutsebarheten och ge rättstillämparen stöd i att tolka och tillämpa konventionen. Det kan också bidra till att identifiera eventuella luckor i lagstiftningen.¹⁵

Transformeringen har skett i olika utsträckning och inom olika områden.¹⁶ Ett exempel är skollagen, där det bland annat framgår att barnets bästa ska vara utgångspunkt i all utbildning och att barnets inställning så långt det är möjligt ska klarläggas.¹⁷ Ett annat exempel är socialtjänstlagen, som bland annat innehåller ett helt kapitel om barnets bästa, barnets rätt att framföra sina åsikter, barnets rätt till information samt barnets rätt att föra sin egen talan.¹⁸

¹¹ Statskontoret (2022), s. 5–12, 33–35 och 49–50.

¹² Prop. 2017/18:186, Socialdepartementet, *Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter*, s. 59 och 72.

¹³ RiR 2024:5, s. 81.

¹⁴ Prop. 2017/18:186, s. 93.

¹⁵ *Ibid*, s. 93.

¹⁶ SOU 2023:40, *Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen*, s. 200–201; SOU 2020:63, *Barnkonventionsutredningen, Barnkonventionen och svensk rätt*, s. 96.

¹⁷ Av 1 kap 10 § skollag (2010:800) framgår att barnets bästa ska vara utgångspunkt i all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag, samt att barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas.

¹⁸ 3 kap. socialtjänstlag (2025:400).

Riksrevisionen visar i en granskning att transformering kan vara förknippad med en osäkerhet om det är tillräckligt att enbart följa den lag där barnkonventionen är transformerad eller om man också måste förhålla sig direkt till barnkonventionen. När det gäller skollagen menar vissa, enligt Riksrevisionens rapport, att barnkonventionens artiklar inte tillräckligt tydligt genomsyrar skollagens olika delar och att det gör det otydligt hur skolor och huvudmän behöver arbeta för att barnkonventionen ska efterlevas.¹⁹

1.4.2 Lagen om barnkonventionen skulle bidra till att öka genomslaget, men osäkerheter kvarstår

Riksdagen beslutade 2018 att barnkonventionen skulle inkorporeras i svensk rätt från 2020. Det betyder att den skulle få ställning som lag, genom lag (2018:1197) om FN:s konvention om barnets rättigheter.²⁰ En anledning till att inkorporera konventionen var att den inte hade fått tillräckligt genomslag i den praktiska verksamheten i myndigheter, kommuner och regioner.²¹ Det gäller till exempel grundprinciperna om barnets bästa och barns delaktighet.²²

Regeringen ville att lagen skulle bidra till att synliggöra barnets rättigheter och lägga en grund för ett barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet, där rättigheterna ses utifrån ett helhetsperspektiv.²³ Att konventionen blev lag förändrade inte Sveriges skyldighet att följa konventionen, eftersom Sverige redan hade ratificerat den nästan 30 år tidigare.²⁴

Riksrevisionen konstaterar i en granskning att osäkerheter om hur offentliga verksamheter förväntas tillämpa barnkonventionen i praktiken kvarstår inom vissa områden även efter att den har blivit lag. De skriver också att avsaknaden av förarbeten till konventionen, och att dess ställning i förhållande till annan lagstiftning inte är reglerad, gör det särskilt viktigt att utveckla rättspraxis som kan vägleda tolkningarna av den.²⁵

¹⁹ RiR 2024:5, s. 69–73 och 81.

²⁰ Prop. 2017/18:186, bet. 2017/18:SoU25, rskr. 2017/18:389.

²¹ Prop. 2017/18:186, s. 74.

²² SOU 2016:19, Barnrättsutredningen, *Barnkonventionen blir svensk lag*, s. 21; se även prop. 2017/18:186, s. 69.

²³ Prop. 2017/18:186, s. 74.

²⁴ Ibid, s. 59–61.

²⁵ RiR 2024:5, s. 41.

Barnkonventionen består av 54 artiklar – 4 är grundprinciper

Barnkonventionen består av 54 artiklar, där de flesta är sakartiklar som handlar om olika rättigheter. 4 av artiklarna kallas för grundprinciper och beskriver konventionens värderingar och barnsyn, som resten av artiklarna utgår från. Med barnsyn menar vi det grundläggande sättet som vuxna ser, tänker om och bemöter barn. Grundprinciperna handlar om:

1. Alla barn har lika rättigheter och ingen får diskrimineras (artikel 2).
2. I alla åtgärder som rör barn ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas (artikel 3). Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och med hänsyn till barnets egen åsikt och erfarenhet.
3. Varje barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6). Det handlar om fysisk hälsa samt andlig, moralisk, psykisk och social utveckling.
4. Varje barn har rätt att bilda och fritt uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör hen (artikel 12). När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Några artiklar handlar om ländernas arbete med konventionen. Sakartiklarna ska läsas i sin helhet och man kan inte lyfta ur enskilda artiklar för sig. Det brukar kallas att konventionen är hel och odelbar.

Källa: Barnombudsmannen (2021), *Det här är barnkonventionen*.

<https://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/om-barnkonventionen/?currentCategories=>

Uppdaterad 6 februari 2026. Hämtad 12 mars 2026.

1.5 Metod och genomförande

Vi har använt flera olika metoder för att genomföra uppdraget, som intervjuer och dokumentstudier. Intervjuerna har omfattat kommuner, regioner, myndigheter, Sveriges kommuner och regioner (SKR) och civilsamhällesorganisationer. Vi har också tagit fram ett ramverk för att kunna analysera strategins förutsättningar att få genomslag. I bilaga 2 redogör vi närmare för våra vägval gällande genomförandet av uppdraget.

1.5.1 Tolkning och avgränsning av uppdraget

Vår analys ger huvudsakligen en nulägesbild av strategins betydelse för genomförandet av barnkonventionen. Det beror på att det finns metodologiska utmaningar med att hämta in information om strategins första år, eftersom de flesta av våra intervjupersoner inte var verksamma då. Dessutom har det varit svårt att särskilja strategins betydelse för att genomföra barnkonventionen i Sverige från effekten av andra styrmedel. Därför har vår analys av strategin avgränsats till hur den fungerar som styrmedel för att förbättra statliga myndigheters, regioners och kommuners förutsättningar att arbeta för att stärka barnets rättigheter. Vi har inte

utvärderat genomslaget av varje princip, utan har fokuserat på de principer som har lyfts fram i våra intervjuer. Vi har inte alls undersökt genomslaget av strategins första princip om hur lagstiftning stämmer överens med barnkonventionen. Vi har inte heller kartlagt eller utvärderat varje åtgärd som regeringen har vidtagit med anledning av strategin.

För att besvara frågan hur regeringen kan styra barnrättspolitikerna så att effektiviteten och genomslaget i arbetet med barnkonventionen kan stärkas har vi breddat analysen till att bli mer systemövergripande. Det innebär att vi även har analyserat andra åtgärder inom politikområdet, än strategin. Vi har särskilt fokuserat på uppföljningen av efterlevnaden av barnkonventionen. Detta dels eftersom det efterfrågas i uppdraget, dels för att vi ser att uppföljning kan ha betydelse både för att driva på barnrättsarbetet samt göra det mer strategiskt.

1.5.2 Intervjuer och dokumentstudier för att samla in information

Vi har intervjuat barnrättsstrateger i 13 kommuner och 5 regioner.²⁶ Vårt urval har inriktats på kommuner och regioner som har en utsedd funktion för barnrättsarbetet. Det hade 39 procent av kommunerna i Bris årliga kommunundersökning 2025. Enligt Bris är det vanligare i kommuner med fler invånare.²⁷

Barnrättsstrategerna i vår intervjustudie ska driva på arbetet för att stärka barnets rättigheter i sin organisation. Vi har valt att intervjua dem för att de kan ge oss en mer övergripande och strategisk bild av barnrättsarbetet i organisationen, än mer verksamhetsnära roller skulle kunna. Barnrättsstrategernas bild av barnrättsarbetet är inte nödvändigtvis representativ för hela organisationen och valet kan innebära att vi missar andra perspektiv. Vi har bedömt att vi behöver barnrättsstrategernas perspektiv för att få den information om utmaningar och möjligheter som vi har behövt för att genomföra uppdraget.

Valet att intervjua barnrättsstrateger innebär att vi har valt kommuner och regioner som har ett relativt aktivt barnrättsarbete. Syftet med det har varit att nå kommuner och regioner där någon kan uttala sig om utmaningar och möjligheter i barnrättsarbetet. Vi har bedömt att kommuner och regioner med en utsedd funktion för frågorna har bättre förutsättningar att göra det än kommuner och regioner som saknar en sådan funktion. Samtidigt medför det en risk för att vi i våra slutsatser överskattar strategins genomslag på kommunal och regional nivå något jämfört med riksgenomsnittet.

²⁶ För enkelhetens skull använder vi begreppet region om både de nuvarande regionerna och de tidigare landstingen. Regeringen använder landsting i strategin.

²⁷ Bris (2025), *Olika förutsättningar – alltid samma rättigheter. Bris kommun- och regionundersökning 2025*, s. 7. 191 kommuner besvarade enkätundersökningen.

Vi har intervjuat ett urval av statliga myndigheter med ansvar inom områden där kommuner och regioner har verksamhetsansvar, till exempel förskola och skola, hälso- och sjukvård samt socialtjänst. Vi har gjort urvalet av myndigheter utifrån att det är kommunala och regionala verksamheter som oftast fattar beslut som påverkar barn och deras livssituation. Myndigheterna kan därmed spela en viktig roll för huruvida barn får sina rättigheter tillgodosedda genom att ge stöd till och vägleda kommunala och regionala verksamheter i hur barnkonventionen ska tillämpas i praktiken. Vi kallar dem för sektorsmyndigheter. Dessa är Boverket, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF), Statens kulturråd (Kulturrådet), Statens skolverk (Skolverket) och Socialstyrelsen.

Vi har också intervjuat myndigheter som har i uppgift att bidra till att genomföra barnkonventionen eller att ta fram statistik som rör barns och ungas levnadsvillkor, eftersom de är relevanta för att stötta barnrättspolitiken på systemnivå. Dessa är Barnombudsmannen, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Statistiska centralbyrån (SCB) och Uppsala universitet.

Samtliga myndigheter ingick i regeringens kunskapslyft för barnets rättigheter någon gång mellan 2017 och 2022. Vi har även intervjuat representanter för SKR och fyra civilsamhällesorganisationer.

Dessutom har vi gått igenom underlag från de organisationer som våra intervju-personer representerar samt underlag från regeringen och riksdagen.

Därutöver har vi med hjälp av Rädda Barnens Ungdomsförbund träffat fem barn mellan 12 och 15 år för att lyssna in deras åsikter om vad samhället behöver göra för att öka barnkonventionens genomslag.

1.5.3 Hur vi har bedömt strategins förutsättningar att få genomslag

Statskontoret har analyserat regeringens styrning med strategier och handlingsplaner i flera tidigare uppdrag.²⁸ En strategi är inte ett formellt styrmedel och kan inte ersätta sådana styrmedel. Men en strategi kan bidra till regeringens styrning genom att med tydlighet, struktur, helhetsperspektiv och långsiktighet ge förutsättningar för att uppnå politikens syfte, mål och åtgärder inom ett område. Det gäller särskilt tvärssektoriella områden som ska engagera många aktörer, där en strategi också kan underlätta samverkan.²⁹ Samtidigt lyckas regeringens strategier

²⁸ Statskontoret 2015:9, *Utvärdering av regeringens strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken*; Statskontoret (2018), *Strategier och handlingsplaner – ett sätt för regeringen att styra?* OOS 33; Statskontoret 2020:4, *Utvärdering av en arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020*; Statskontoret (2022); Statskontoret (2023), *Kunskapsmanställning om nationella strategier*.

²⁹ Statskontoret (2023), s. 9.

sällan möta myndigheternas behov av tydlighet om vad som ska åstadkommas, av vem och varför.³⁰

Utifrån slutsatserna i Statskontorets tidigare rapporter har vi sammanfattat sju kriterier som är viktiga för att strategin ska få genomslag:

1. Målen i strategin är tydliga för de aktörer som ska genomföra åtgärder för att nå dem. Det innebär att målen bör vara relevanta, realistiska, tydligt definierade, ha en tydlig tidsram och att det ska vara möjligt att stämma av om de har uppnåtts.
2. Strategin pekar ut inom vilka områden det är prioriterat att genomföra insatser.
3. Insatser i strategin har en tydlig koppling till målen och de prioriterade områdena. Eftersom aktörerna inte är bundna av en strategi, behöver regeringen knyta konkreta styråtgärder till strategin för att den ska få genomslag.
4. Ansvarsfördelningen mellan de aktörer som ska genomföra strategin är tydlig.
5. De aktörer som ska omfattas av strategin har mandat och goda förutsättningar att genomföra beslutade åtgärder.
6. Strategin skapar förutsättningar för samverkan mellan berörda aktörer genom att förtydliga behovet av och målet med samverkan, samt vad respektive aktörs roll och ansvar är.
7. Strategin följs upp och utvärderas.

Dessa kriterier är i linje med hur regeringen bör styra i övrigt och hur Statskontoret bedömer att regeringen bör styra tvärasektoriellt. Det handlar till exempel om att regeringens styrning bör vara tydlig, verksamhetsanpassad och ha ett helhetsperspektiv.³¹

1.6 Projektgrupp och kvalitetssäkring

Statskontorets projektgrupp har bestått av utredarna Allan Abdi (april–september 2025), Emilia Johansson (projektledare) och Sanna Kyhlbäck.

En intern referensgrupp har knutits till projektgruppen för att kvalitetssäkra rapporten. De intervjuade företrädarna för åtta av myndigheterna, tre av regionerna, fem av kommunerna och SKR samt Regeringskansliet har fått möjlighet att faktagranska ett utkast av de delar av rapporten som direkt rör deras verksamhet eller direkt följer av en intervju med dem.

³⁰ Statskontoret (2022), s. 18.

³¹ Prop. 2009/10:75, Finansdepartementet, *Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt*, s. 96–100.

1.7 Rapportens disposition

I kapitel två redogör vi för Statskontorets samlade slutsatser och förslag.

I kapitel tre redogör vi för vår analys av regeringens styrning av barnrättspolitiken, där vi fokuserar på strategin för att stärka barnets rättigheter.

I kapitel fyra och fem redogör vi för genomslaget av strategin i myndigheter respektive i regioner och kommuner. I kapitel fyra omfattar analysen även betydelsen av vissa andra styrmedel som regeringen har vidtagit på barnrättsområdet.

I kapitel sex redogör vi för vår analys av hur efterlevnaden av barnkonventionen följs upp i Sverige.

2 Slutsatser och förslag

I det här kapitlet redovisar vi våra slutsatser och förslag. Kapitlets två inledande avsnitt redogör för våra huvudsakliga slutsatser i uppdraget. Därefter följer våra bedömningar och förslag på hur regeringen kan stärka effektiviteten och genomslaget i barnrättsarbetet på statlig, regional och kommunal nivå.

2.1 Strategins betydelse är oklar, men principerna har haft genomslag i barnrättsarbetet

Vi bedömer att principerna i strategin har haft visst genomslag i barnrättsarbetet hos myndigheter, regioner och kommuner. Vi grundar bedömningen på att barnrättsarbetet hos de aktörer som vi har intervjuat är i linje med flera av principerna i strategin. Däremot är det svårt att avgöra om inriktningen på deras arbete beror på strategin.

Ungefär hälften av de myndigheter, regioner och kommuner som vi har intervjuat använder i dag strategin i sitt barnrättsarbete i någon utsträckning. Användningen har minskat över tid. Det beror bland annat på att strategin har en oklar status, eftersom den togs fram för många år sedan och inte har uppdaterats sedan barnkonventionen blev lag.

Den princip som myndigheter, regioner och kommuner i vår analys har arbetat med mest är att beslutsfattare och yrkesverksamma ska ha kunskap om barnets rättigheter. Men vi bedömer att arbetet inte har varit tillräckligt, eftersom det ofta har rört sig om engångsutbildningar på grundläggande nivå som varit frivilliga för medarbetare att delta i. Vår analys visar att beslutsfattare och yrkesverksamma fortfarande har otillräckliga kunskaper om barnets rättigheter, och det försvårar efterlevnaden av barnkonventionen.

Kommuner och regioner i vår analys har tagit fram stöd för att pröva barnets bästa inför beslut som rör barn. Men de använder dem i olika utsträckning, och med varierande systematik och kvalitet. Det varierar också om kommunerna och regionerna använder statistik och annan aktuell kunskap om barns levnadsvillkor inför beslut som rör barn. Ingen av de myndigheter, regioner eller kommuner som ingår i vår analys följer upp sitt barnrättsarbete i någon större utsträckning.

Myndigheter, regioner och kommuner har arbetat olika mycket med att lyssna in barns åsikter i frågor som rör dem och vissa har inte gjort det alls. Vår analys visar att det är en utmaning att lyssna in barns åsikter och göra dem delaktiga på alla förvaltningsnivåer, samtidigt som det saknas strukturer för att lyssna på barn i flera myndigheter, regioner och kommuner.

2.2 Regeringen behöver bli mer samordnad och tydlig i arbetet med barnkonventionen

Vi bedömer att regeringen inte har anpassat sin styrning tillräckligt utifrån de utmaningar som arbetet med barnkonventionen innebär. Regeringen behöver vara särskilt tydlig och samordnad i sin styrning, för att arbetet med att genomföra barnkonventionen ska få ett bättre genomslag. Offentliga aktörer som ska omsätta styrningen behöver förstå vad regeringen vill uppnå och hur de förväntas bidra till det.

En utmaning är att barnkonventionen ska genomföras av aktörer inom hela den offentliga förvaltningen. Det ställer krav på effektiv arbetsfördelning, samordning och styrning, så att relevanta aktörer förstår sin roll och sitt uppdrag och så att inte viktiga åtgärder faller mellan stolarna. Men regeringens styrning har inte levt upp till detta. Regeringens styrning av de berörda statliga myndigheterna har brustit i tydlighet och verksamhetsanpassning. Det har exempelvis lett till en otydlig ansvarsfördelning mellan myndigheterna, och till att olika statliga myndigheter har tagit fram likartade stöd för arbetet med barnkonventionen. Samtidigt har myndigheternas stöd till kommuner och regioner brustit i konkretion och verksamhetsanpassning, eftersom myndigheterna inte har uppfattat att det ingått i deras uppdrag att ta denna roll i arbetet.

En annan utmaning är att barnkonventionen och lagen om den är allmänt hållna. Det gör att det är svårt att direkt omsätta barnkonventionen i offentliga verksamheter. Strategin för att stärka barnets rättigheter har i det avseendet haft betydelse genom att den pekar ut centrala prioriteringar för barnrättsarbetet som förtydligar en inriktning för barnrättspolitik. Men strategins utformning har begränsat dess genomslag. Avsaknaden av mål, utpekade roller och ansvar i strategin, samt åtgärder kopplade till den, innebär att den inte har svarat upp mot de behov av tydlighet som utmaningarna med barnkonventionen medför. Därmed har strategin inte heller bidragit till en sammanhållen styrning av barnrättspolitik.

Vår analys visar att pressen är låg på offentliga aktörer att leverera resultat och effekter för barnrättsarbetet, samtidigt som det sällan blir några konsekvenser av att inte leva upp till barnkonventionen. Det har, tillsammans med otydligheten om hur barnkonventionen ska genomföras, lett till att offentliga aktörer kunnat ha en låg ambitionsnivå i sitt barnrättsarbete. Ingen offentlig aktör sammanställer i dagsläget statistik över barns och ungas levnadsvillkor som kan ligga till grund för beslut och prioriteringar. Det skapar merarbete för kommuner och regioner, och försämrar deras förutsättningar att identifiera behov av åtgärder för att stärka barnets rättigheter.

2.3 Skrivelse till riksdagen kan förtydliga hur barnkonventionen ska genomföras

Regeringens styrning har inte varit tillräckligt tydlig och samordnad för att kunna bidra till en samlad förflyttning av offentliga aktörers arbete med barnkonventionen. Det har varken framgått tillräckligt tydligt vad regeringen vill uppnå, hur ansvarsfördelningen ska se ut eller hur olika aktörer förväntas bidra till att genomföra strategin och barnkonventionen.

Statskontorets förslag

- Statskontoret föreslår att regeringen lämnar en skrivelse till riksdagen vart fjärde år, som förtydligar regeringens bedömningar, analyser och planer för hur barnkonventionen ska genomföras. Skrivelsen bör redovisa hur arbetet ska inriktas och organiseras med utgångspunkt i en lägesbild av hur barnkonventionen efterlevs.

Berörda aktörer inom hela den offentliga förvaltningen ska var och en och tillsammans genomföra barnkonventionen i Sverige. För att de ska kunna hitta sin roll i det arbetet, behöver regeringen visa hur den avser att barnrättspolitikerna som system ska genomföras. Vi föreslår att regeringen gör det i en återkommande skrivelse till riksdagen. Vi menar att det finns behov av att regeringen är särskilt tydlig med sina prioriteringar och mål inom barnrättsområdet, eftersom barnkonventionens allmänna hållning gör det svårt att förstå hur den ska genomföras.

Regeringen bör i skrivelsen redovisa hur efterlevnaden av barnkonventionen utvecklas i Sverige, och använda redovisningen som utgångspunkt för att beskriva hur det fortsatta arbetet bör inriktas och organiseras under en angiven tidsperiod. För att göra det bör skrivelsen utgå från en målstruktur med mål och delmål som kopplas till ett system, för att löpande följa upp genomförandet av barnkonventionen. Målen bör ringa in centrala delar av barnkonventionen och offentliga verksameters barnrättsarbete samt beakta rekommendationer från FN:s barnrättskommitté. Av skrivelsen behöver det också framgå vilka prioriteringar regeringen har för den kommande perioden samt hur regeringen avser att fördela ansvar och åtgärder mellan olika aktörer för att förverkliga prioriteringarna. Detta för att lägga grunden både för att respektive aktör ska kunna förstå sin roll i systemet och för att de ska hitta relevanta samverkansytter med varandra. Målstrukturen behöver också vara en utgångspunkt i regeringens styrning av barnrättspolitikerna fram tills att regeringen tar fram en ny skrivelse.

Vi har övervägt alternativet att regeringen tar fram en ny strategi som tydligare än den nuvarande beskriver regeringens mål och prioriteringar samt ansvar och roller för att genomföra dem. Statskontorets samlade erfarenhet visar dock att det är svårt för regeringen att ta fram strategier som är tillräckligt tydliga för att få genomslag.

Därför bedömer vi att regeringen bör använda andra verktyg som kan fylla den strategiska funktionen att tydliggöra och hålla samman arbetet med barnkonventionen. I vårt förslag ingår därför att den nuvarande strategin upphävs.

Vi bedömer att en skrivelse till riksdagen är ett lämpligt verktyg som kan bidra till den långsiktighet som behövs inom barnrättspolitik. Långsiktigheten stärks genom att regeringen förmedlar sin bild av efterlevnaden av barnkonventionen samt sina prioriteringar och mål för arbetet med riksdagen genom dess utskott. Vi bedömer att fyra års intervall mellan skrivelserna är lagom för att regeringen och övriga aktörer ska få tillräcklig tid att agera utifrån den föregående skrivelsen respektive regeringens styrning med anledning av den. Det behöver också gå tillräcklig tid mellan uppföljningarna för att kunna redovisa uppnådda förflyttningar inom området, som kan ligga till grund för att regeringen tar ny ställning till sina prioriteringar. Intervallet mellan uppföljningarna bör även ta hänsyn till att den administrativa börda som uppföljningen kan orsaka.

Det är viktigt att de aktörer som berörs av målen deltar i arbetet med att ta fram dem, särskilt behöver barns åsikter komma fram och tillmätas betydelse. På så sätt förankrar regeringen barnrättspolitikens inriktning hos de berörda aktörerna. Det ökar chanserna för att politiken blir anpassad till behov och förmågor hos de aktörer som ska omsätta den.

Statskontorets förslag

- Statskontoret föreslår att regeringen kompletterar skrivelsen med dels formella beslut till berörda aktörer, dels insatser för att kommunicera hur barnkonventionen är tänkt att genomföras i berörda offentliga verksamheter på samtliga förvaltningsnivåer.

För att regeringen ska nå ut till fler av de aktörer som ska genomföra barnkonventionen i sina verksamheter, bör regeringen komplettera skrivelsen med dels formella beslut till berörda aktörer, dels att kommunicera hur barnkonventionen är tänkt att genomföras i berörda offentliga verksamheter på samtliga förvaltningsnivåer. Regeringen kan göra det på olika sätt, till exempel genom en skrift eller en webbplats. Regeringen kan även överväga att ge Barnombudsmannen i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna sprida information om målstruktur och ansvarsfördelning till myndigheter, regioner och kommuner.

2.4 Systematisk uppföljning kan ge en överblick över och driva på efterlevnaden av barnkonventionen

Vi bedömer att det är viktigt att följa upp efterlevnaden av barnkonventionen över tid, för att säkerställa att arbetet bedrivs effektivt. En systematisk uppföljning är viktig både för att följa måluppfyllelsen och framdriften i arbetet i sin helhet, och för att tydliggöra för berörda aktörer hur de lever upp till sina respektive roller i

systemet. Vi anser att Barnombudsmannen bör ta fram en modell för uppföljning som ger de underlag regeringen behöver för sin skrivelse till riksdagen.

2.4.1 Barnombudsmannen bör ta fram en modell för uppföljning som kan ge underlag till regeringens skrivelse

Vår analys visar att ingen i dag sammanställer hur efterlevnaden av barnkonventionen ser ut i Sverige över tid. Dessutom följer varken regeringen, statliga myndigheter, regioner eller kommuner upp sitt barnrättsarbete på ett systematiskt sätt. Det gör att det inte går att följa hur arbetet för barnets rättigheter utvecklas i offentliga verksamheter.

Avsaknaden av uppföljning och sammanställd statistik har även bidragit till att offentliga aktörer inte känt någon press att efterleva barnkonventionen, särskilt i kommuner och regioner.

Statskontorets förslag

- Statskontoret föreslår att regeringen uppdrar åt Barnombudsmannen att utveckla en modell för att följa upp efterlevnaden av barnkonventionen i Sverige.
- Statskontoret föreslår att regeringen uppdrar åt Barnombudsmannen att utifrån sin modell följa upp efterlevnaden av barnkonventionen och årligen redovisa uppföljningen till regeringen.

En systematisk uppföljning av efterlevnaden av barnkonventionen kan hålla regeringen och övriga aktörer i barnrättspolitikerna informerade om i vilken utsträckning som barn i Sverige får sina rättigheter tillgodosedda. Det är grunden för att kunna identifiera vilka åtgärder som framöver skulle göra störst nytta. En systematisk uppföljning kan även driva på arbetet med att efterleva barnkonventionen på olika förvaltningsnivåer genom att visa hur väl olika aktörer uppfyller olika rättigheter jämfört med andra. En uppföljning som synliggör när barns rättigheter inte tillgodoses kan också ge förutsättningar att utkräva ansvar.

Barnombudsmannen är expert på barnrätt och har lagenliga och instruktionsenliga uppgifter att driva på och bevaka efterlevnaden samt utvärdera tillämpningen av barnkonventionen i Sverige. Men vår analys visar att Barnombudsmannen inte gör någon övergripande och systematisk uppföljning av efterlevnaden av barnkonventionen, trots sin reglerade uppgift.

Inledningsvis behöver Barnombudsmannen ta fram en modell för att systematiskt kunna följa upp efterlevnaden av barnkonventionen över tid. Modellen bör utgå från ett antal indikatorer för att bedöma hur regeringens mål har uppfyllts. Barnombudsmannen ska sedan årligen redovisa en bedömning av måluppfyllelsen till regeringen. Därutöver bör Barnombudsmannen vart fjärde år redovisa ett

fördjupat underlag utifrån samma indikatorer, som regeringen kan använda i sin skrivelse till riksdagen. Det är viktigt att Barnombudsmannen tillämpar modellen över en längre tid, för att kunna följa upp hur efterlevnaden utvecklas över tid. Samtidigt bedömer vi att det är viktigt att uppföljningen sker så ofta att Barnombudsmannen kan utveckla rutiner för att arbeta kontinuerligt med uppföljningen.

Den årliga uppföljningen behöver utformas så att den kan ge en överblick över efterlevnaden av barnkonventionen på olika förvaltningsnivåer över tid. Samtidigt är det viktigt att den årliga uppföljningen inte blir för betungande för Barnombudsmannen. Därför bör den till stor del bestå av en sammanställning av redan befintlig statistik. Den fördjupade uppföljningen bör komplettera den årliga uppföljningen med exempelvis kvalitativa analyser, som kan förklara statistik och fånga aspekter som statistiken inte kan beskriva.

Statistik över barns och ungas levnadsvillkor bör ingå i uppföljningen. Sådan statistik kan ge en överblick över hur barn får olika rättigheter tillgodosedda, belysa skillnader mellan grupper av barn samt underlätta jämförelser över tid, mellan geografiska områden och mellan förvaltningsnivåer. Även uppgifter om barnrättsarbetet i myndigheter, kommuner och regioner behöver ingå i uppföljningen eftersom det är dessa organisationer som ska säkerställa att barn får sina rättigheter tillgodosedda. Vår analys visar att arbetet med prövningar av barnets bästa (artikel 3) och att göra barn delaktiga (artikel 12) är särskilt utmanande för kommuner och regioner, vilket bör speglas i uppföljningen.

I arbetet med att samla in statistik och andra underlag som behövs för uppföljningen behöver Barnombudsmannen samverka med andra myndigheter som samlar in statistik över barns och ungas levnadsvillkor. Samverkan bör syfta till att effektivisera och samordna myndigheternas insamling av statistik. Exempel på myndigheter som Barnombudsmannen behöver samverka med är MUCF, Skolverket och Socialstyrelsen. Samverkan bör syfta till att, i den mån det är möjligt, använda befintliga insamlingssystem för att samla in ny information.

Det ingår i Barnombudsmannens instruktionsenliga uppgift att systematiskt och återkommande följa upp och utvärdera tillämpningen av barnkonventionen. Barnombudsmannen har i dag ett utvecklat arbete med att synliggöra barn som lever i särskild utsatthet, men vi ser att Barnombudsmannen behöver kraftsamla för att även visa hur barnkonventionen efterlevs mer övergripande. Mot bakgrund av att Barnombudsmannens lagenliga och instruktionsenliga uppgifter samt att regeringen i budgetpropositionen 2026 höjde myndighetens förvaltningsanslag bedömer vi att den här uppgiften ryms inom ram.

2.4.2 Barnombudsmannen bör tillgängliggöra statistik över barns och ungas levnadsvillkor

Statistik över barns och ungas levnadsvillkor är en viktig komponent i en nationell uppföljning av efterlevnaden av barnkonventionen. Men statistiken fyller även ett bredare syfte, nämligen att vara underlag för kommuner och regioner när de fattar beslut som rör barn. Barnombudsmannen ska enligt lag sammanställa statistik över barns och ungas levnadsvillkor, men har sedan 2021 inte gjort det på ett sätt som motsvarar regeringens förväntningar. I stället finns en stor del av statistiken över barns och ungas levnadsvillkor hos flera olika statliga myndigheter, och den är svår att överblicka.

Vår analys visar att framför allt kommuner och regioner behöver statistik som går att följa över tid och som går att bryta ner på kommunal och regional nivå. Vi bedömer även att statistiken behöver bli tillgänglig för en bredare målgrupp på ett enkelt sätt. Regeringen gav i regleringsbrevet för 2025 Barnombudsmannen i uppdrag att redovisa hur de planerar att åter börja genomföra sin lagstadgade uppgift att sammanställa statistik över barns och ungas levnadsvillkor. Myndigheten har påbörjat ett utvecklingsarbete för att samla in och publicera sådan statistik på sin webbplats under 2026. Statistiken kommer inledningsvis att baseras på ett urval av fyra barnrättsliga målområden och indikatorer som är tänkta att följas systematiskt över tid. Ytterligare statistikteman och indikatorer kommer att inkluderas successivt.³²

Barnombudsmannen är i färd med att utveckla en digital plattform inom sin webbplats för att publicera statistiken. För att säkerställa att statistiken blir så hållbar över tid som möjligt, föreslår vi att Barnombudsmannen tillgängliggör den digitalt på ett så enkelt sätt som möjligt. Det kan till exempel göras i aggregerade tabeller över den nationella nivån på en webbsida, med nedladdningsbara filer som innehåller tabeller med nedbrytbar statistik över kommuner och regioner samt olika grupper av barn i den mån det är möjligt.

Vi bedömer att denna uppgift hos Barnombudsmannen är central för att regeringen ska kunna styra och utveckla barnrättsområdet på lång sikt. Därför bör regeringen följa arbetet noga och säkerställa att uppgiften genomförs på ett bra sätt. Det kan regeringen göra på flera sätt, t.ex. genom att kräva på myndighetens återsrapportering i årsredovisningen och genom att följa frågan i resultatdialogen med myndigheten. Ett annat sätt är att låta en utomstående aktör följa upp arbetet och resultatet av det efter en tid.

³² Barnombudsmannen (2026), *Att sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor – en slutredovisning av regeringsuppdraget*. Dnr: BO 2025–0091, s. 11–14.

2.5 Regeringen behöver förtydliga myndigheternas ansvar att ge stöd

Offentliga aktörer vars kärnverksamhet inte huvudsakligen handlar om barnets rättigheter kan behöva stöd för att genomföra barnkonventionen. Det gäller till exempel kommunala och regionala verksamheter, som vård, skola och omsorg, där arbetet med barnets rättigheter ofta förverkligas i praktiken. Vi bedömer att regeringen behöver förtydliga myndigheternas ansvar att ge stöd till kommuner och regioner i deras barnrättsarbete.

2.5.1 Barnombudsmannen är på god väg att utveckla det rättsliga stödet till myndigheter, kommuner och regioner

När lagen om barnkonventionen infördes lämnade regeringen åt rättstillämparna att avgöra hur lagen ska tolkas. Offentliga aktörer har behövt rättsligt stöd för att tillämpa lagen, eftersom det tar lång tid innan praxis och prejudikat utvecklas. Barnombudsmannen har i uppdrag att samla, analysera och sprida kunskap om rättspraxis. Men den databas som Barnombudsmannen har byggt upp för rättspraxis har hittills haft begränsad stödjande effekt på grund av att den bara omfattar rättsfall som avgjorts i högsta instans och som uttryckligen prövar tillämpningen av barnkonventionen.

Vi bedömer att Barnombudsmannen är på god väg att utveckla ett mer ändamålsenligt rättsligt stöd till offentliga aktörer. Barnombudsmannen planerar bland annat att täcka in lägre instanser och att bevaka fler rättsfall än de som uttryckligen prövar tillämpningen av barnkonventionen. Barnombudsmannen planerar även att sprida kunskap och ge stöd till offentliga aktörer genom bland annat nätverk.

2.5.2 Regeringen behöver förtydliga myndigheternas ansvar att ge stöd till regioner och kommuner

Vår analys visar att de statliga myndigheterna framför allt har gett ett generellt stöd om barnets rättigheter till kommuner och regioner. Generella stöd är inte verksamhetsanpassade utan riktar sig till en bred målgrupp. Sådant stöd kan passa i ett inledande skede av barnrättsarbetet eller för att höja kunskapen hos politiker eller tjänstepersoner med verksamhetsövergripande ansvar. Men stödet har visat sig vara svårt att omsätta i kommunala och regionala verksamheter. Stödet har därför haft begränsad nytta för att barnkonventionen ska få genomslag där.

Vår analys visar att myndigheter med ansvar inom områden där kommuner och regioner har ett verksamhetsansvar, som vård, skola och omsorg, bara har gett stöd till kommuner och regioner i begränsad omfattning. Det beror bland annat på att regeringen har lämnat öppet för myndigheterna att själva avgöra om de ska ge stöd till kommuner och regioner eller inte. Barnombudsmannens och länsstyrelsernas mer allmänna stöd har också gjort det otydligt för andra myndigheter om de också ska ge stöd till kommuner och regioner. Vissa myndigheter vars kärnverksamhet till relativt stor del styrs av regeringsuppdrag har prioriterat ned barnrättsarbetet i

allmänhet, och därmed även frågan om stöd, om regeringen inte har ställt uttryckliga krav på det. Detta trots att barnkonventionen är lag och att vissa myndigheter ska ta hänsyn till barn eller barnkonventionen enligt sin instruktion.

Statskontorets förslag

- Statskontoret föreslår att regeringen uppdrar åt relevanta myndigheter att ge kommuner och regioner verksamhetsanpassat stöd i arbetet med barnets rättigheter inom sina respektive ansvarsområden, till exempel inom vård, skola och omsorg.
- Statskontoret föreslår att regeringen ger Barnombudsmannen i uppdrag att stödja de myndigheter som får sådana uppgifter eller uppdrag i frågor som gäller barnkonventionen.

Vi bedömer att det även fortsättningsvis behövs både generella stöd, från till exempel Barnombudsmannen och länsstyrelserna, och verksamhetsanpassade stöd för kommuners och regioners arbete med barnkonventionen. Vi bedömer att det i första hand är statliga myndigheter med ansvar inom områden där kommuner och regioner har ett verksamhetsansvar som bör ge dem stöd och vägledning i arbetet med genomförandet av barnkonventionen inom olika områden.

De statliga myndigheterna med ansvar inom områden där kommuner och regioner har ett verksamhetsansvar har bättre förutsättningar än till exempel Barnombudsmannen att verksamhetsanpassa stöden. Det beror på att de har sakkunskaper och kännedom om behov och utmaningar inom de olika sakområdena, vilket Barnombudsmannen saknar. Vår analys visar att det även skulle medföra en ökad legitimitet för stödet om det kom från de statliga myndigheter som har sådan sakkunskap och kännedom. Detta eftersom kommunala och regionala verksamheter redan har en utarbetad kontakt med dessa myndigheter i verksamhetsnära frågor. I kommuner och regioner finns också redan utarbetade strukturer för att ta hand om informationen från dessa myndigheter. Samtidigt bedömer vi att Barnombudsmannen med utgångspunkt i sin expertkunskap om barnets rättigheter, i sin tur, bör få ett ansvar för att stödja de andra statliga myndigheterna i frågor som rör barnkonventionen.

Vi bedömer att det kan vara aktuellt att ge ett sådant verksamhetsanpassat stöd till kommuner och regioner för myndigheter som Boverket, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF), Statens kulturråd (Kulturrådet), Statens skolverk (Skolverket) och Socialstyrelsen. Men även fler myndigheter än de som ingår i vår analys kan vara relevanta.

2.5.3 Barnombudsmannen behöver stödja statliga myndigheter i att arbeta med barns delaktighet

Vår analys visar att barn sällan görs delaktiga i beslut som rör dem på gruppnivå. Det gäller alla förvaltningsnivåer. Vår analys visar också att offentliga aktörer har liknande utmaningar i att göra barn delaktiga. Det handlar om att det är svårt att identifiera och göra urval av barn som bör göras delaktiga, att formulera och ställa frågor till barn i olika åldrar samt att tolka svaren från barn. Dessutom är det svårt att avgöra i vilka situationer som vårdnadshavarens samtycke behövs. I våra samtal med barn framkom att de gärna delar med sig av sina åsikter om syftet med samtalet framgår och de kan få återkoppling om vad deras synpunkter har bidragit till.

Statskontorets förslag

- Statskontoret föreslår att regeringen ger Barnombudsmannen i uppdrag att stödja statliga myndigheter i arbetet med barns delaktighet.

Vår analys visar att det förekommer att myndigheter samarbetar för att gemensamt hantera dessa utmaningar. Men vi bedömer att utmaningarna är så utbredda på samtliga förvaltningsnivåer att regeringen bör ta ett helhetsgrepp om frågan om barns delaktighet med åtgärder som kan nå ut till fler myndigheter. Vi bedömer att Barnombudsmannen bör få i uppdrag att stödja statliga myndigheter i arbetet med barns delaktighet på gruppnivå. Vi bedömer att stödet behöver komplettera metoder och material som vänder sig till en bredd av offentliga aktörer. Därför bör det i första hand handla om att organisera ett nätverk för myndigheter, där de kan dela erfarenheter om hur de praktiskt har gått till väga för att göra barn delaktiga samt få råd och vägledning av Barnombudsmannen i arbetet med barns delaktighet.

Vi bedömer att Barnombudsmannen är lämplig för att ha en sådan roll utifrån sin expertkompetens om barnets rättigheter och vana att arbeta med barns delaktighet. Eftersom det ingår i Barnombudsmannens lagenliga uppgift att driva på efterlevnaden av barnkonventionen bedömer vi att vårt förslag ryms inom ram.

Förhoppningen är att Barnombudsmannen i arbetet med barns delaktighet når ut till de myndigheter som ansvarar för att ge stöd till kommuner och regioner i frågor som rör vissa verksamheter. Vi bedömer att dessa myndigheter och länsstyrelserna i sin tur då får bättre förutsättningar att ge stöd i hur barn och unga kan bli delaktiga på den kommunala och regionala nivån.

2.6 Barnrättssamordningen i Regeringskansliet bör prioritera insatser som gör mest nytta

En utmaning med styrningen i tvärsektoriella frågor är att de behöver integreras i den ordinarie styrningen, bland annat av myndigheterna. Samordnande funktioner i Regeringskansliet kan bidra till att tydliggöra hur det kan göras, men de saknar ofta tillräckliga resurser för att göra det.³³

Ansvar för att samordna frågor som rör barnets rättigheter inom Regeringskansliet ligger på Socialdepartementet. Men varje departement ansvarar för att ta initiativ till gemensam beredning med barnrättssamordningen där det är relevant. Samtidigt visar vår analys att barnrättssamordningen, med nuvarande arbetssätt och prioritering, inte tillräckligt har förmått att stötta Regeringskansliet. Det gäller i arbetet med att bereda regeringsärenden, men även exempelvis att säkerställa en tillräcklig kunskapsnivå om barnets rättigheter i Regeringskansliet.

Statskontorets förslag

- Statskontoret föreslår att barnrättssamordningen i Regeringskansliet prioriterar sina resurser inom vissa prioriterade områden.

Regeringskansliet behöver förhålla sig till flera olika tvärsektoriella frågor i sitt arbete. Det är vår bedömning att verksamhetsanpassad styrning är att föredra för att åstadkomma genomslag och effekt i de offentliga verksamheterna, framför generella krav och rutiner för samtliga områden. Detsamma gäller i arbetet med tvärsektoriella frågor och med barnrättssamordningen. Risken med generella krav på arbetssätt och rutiner inom samtliga områden är att arbetet urvattnas och ritualiseras, istället för att generera verklig effekt där insatsen gör mest nytta. Därför bedömer vi att regeringen och barnrättssamordningen behöver fokusera sina insatser inom ett antal prioriterade områden. Prioriteringarna bör vara i linje med målen i regeringens skrivelse till riksdagen och kunna kommuniceras internt inom Regeringskansliet. Inom dessa områden kan barnrättssamordningen arbeta proaktivt och uppsökande med att erbjuda stöd, utbildning och rådgivning i arbetet med barnkonsekvensanalyser och om hur ett barnrättsperspektiv kan beaktas i arbetet med till exempel sakfrågor, författningar, myndighetsstyrning och kommittédirektiv. Regeringen och Regeringskansliet behöver i sin tur säkerställa att barnrättssamordningen har rätt bemanning för att arbeta mer proaktivt.

³³ Se Statskontoret (2022), s. 25–27, 35–37.

3 Regeringens styrning

I det här kapitlet beskriver och analyserar vi regeringens styrning av barnrättspolitiken. Analysen utgår till stor del från strategin för att stärka barnets rättigheter. Strategin ska vara en utgångspunkt för bland andra regeringen. Därför analyserar vi även regeringens styrning genom uppdrag och uppgifter till myndigheter samt de förutsättningar som regeringen har gett Socialdepartementets så kallade barnrättsamordning för att bidra till genomförandet av barnkonventionen.

3.1 Sammanfattande iakttagelser

- Strategin saknar flera av de delar som Statskontorets tidigare analyser visar är viktiga för att en strategi ska fungera som styrmedel. Den saknar nedbrutna mål som ger arbetet tydlig riktning, fördelning av ansvar och roller, giltighetstid samt information om hur strategin ska följas upp.
- Sammantaget har regeringens åtgärder varit i linje med principerna i strategin. Ett exempel på det är att regeringen sedan strategin beslutades har gjort flera satsningar på kunskapshöjande insatser. Flest uppdrag på området kom i det så kallade kunskapslyftet för barnets rättigheter, som inleddes 2017.
- Uppdragen till myndigheterna i bland annat kunskapslyftet har företrädesvis varit öppet formulerade, och det har inte varit tydligt hur respektive uppdrag ska bidra till att genomföra strategin. Vissa myndigheter ska ta hänsyn till barn enligt sin instruktion, men det varierar hur tydlig regeringen är med att arbetet ska utgå från barnkonventionen.
- Regeringen har en samordningsfunktion för barnrätt i Socialdepartementet som samtliga departement ska samråda med i frågor som rör barn. Samtidigt saknar Regeringskansliet interna stöddokument och en riktad utbildning inom barnrätt. Riksrevisionens granskning av efterlevnaden av barnkonventionen tyder på att det finns behov av att öka kunskapen om barnets rättigheter i Regeringskansliet. Flera instanser har även konstaterat att statliga utredningar brister när det gäller barnets rättigheter, bland annat när det gäller att göra barn delaktiga.

3.2 Strategin saknar avgörande delar för att kunna få genomslag

Vår analys visar att strategin för att stärka barnets rättigheter inte är utformad på ett sätt som skapar förutsättningar för att den ska få genomslag i offentliga aktörers verksamheter. Strategin tydliggör varken vilka mål den ska bidra till att uppnå, vem som ska göra vad för att genomföra den eller hur den ska följas upp.

3.2.1 Strategin saknar mål som ger arbetet en riktning

Strategin för att stärka barnets rättigheter innehåller nio principer som enligt regeringen är grundläggande förutsättningar för att arbeta med barnets rättigheter i Sverige. Vi bedömer att strategins principer är relevanta utifrån det övergripande målet för barnrättspolitiken och de artiklar som ingår i barnkonventionen. Men regeringen kopplar i strategin inte samman dessa principer med målet för barnrättspolitiken eller med några mer nedbrutna mål som kan styra offentliga aktörers barnrättsarbete. Det är därmed inte tydligt vad regeringen vill uppnå med strategin, vilket gör att strategin får svårt att sätta press på offentliga aktörer att leverera resultat. Barnombudsmannen har i sin rapportering till FN:s barnrättskommitté kritiserat regeringen för att strategin saknar tydliga mål.³⁴

3.2.2 Strategin saknar beskrivning av ansvarsfördelningen

För att en strategi ska få genomslag behöver den ge en överblick över vilka aktörer som ska ha vilket ansvar och vilka roller för att genomföra politiken. Det framgår inledningsvis i strategin att den vänder sig till riksdagen, regeringen, statliga myndigheter, regioner och kommuner. Dessutom pekar regeringen ut vissa offentliga aktörer, yrkesgrupper eller individer som viktiga i förhållande till enskilda principer i strategin. Men vi kan utifrån strategin inte utläsa vilka förväntningar regeringen har om vem som ska göra vad för att genomföra eller följa upp strategin.

3.2.3 Strategin saknar beskrivning av tidshorisont och uppföljning

Det framgår inte av strategin hur länge den är tänkt att gälla eller med vilken tidshorisont som regeringen förväntar sig att den ska genomföras. Detta trots att det framgår av strategin att den ska ses över och följas upp med jämna mellanrum för att den ska vara så effektiv och användbar som möjligt.³⁵ Strategin saknar även uppgifter om när den ska följas upp, hur uppföljningen ska gå till och vem som ska utföra uppföljningen. Regeringen har fått kritik av bland annat Barnombudsmannen för att strategin inte är tidsatt och FN:s barnrättskommitté har ifrågasatt att strategin inte har uppdaterats.³⁶

³⁴ Barnombudsmannen (2014), *Barnombudsmannens tilläggsrapport till FN:s kommitté för barnets rättigheter angående Sveriges femte periodiska rapport 2014-03-01*, s. 3. [barnombudsmannens-tillaggsrapport-till-barnrattskommitten-20140301.pdf](#).

Hämtad 10 februari 2026.

³⁵ Prop. 2009/10:232, s. 11.

³⁶ Barnombudsmannen (2022), *FN:s konvention om barnets rättigheter. Tilläggsrapport – Sverige. Sveriges sjätte och sjunde rapportperiod*. 15 augusti 2022, s. 8; Barnombudsmannen (2014), s. 3; Kommittén för barnets rättigheter (2023), *Konventionen om barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport*, CRC/C/SWE/CO/6–7.

3.3 Regeringen har satsat på stöd och kunskap

Även om strategin i sig saknar information om hur den ska genomföras visar vår analys att regeringens åtgärder i stort har legat i linje med principerna i den. Ett av de områden som regeringen har satsat på i sin styrning är stöd och kunskap. Det är i linje med flera av principerna i strategin som handlar om att olika offentliga aktörer, yrkesgrupper eller individer ska få kunskap om barnets rättigheter, samt om att aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut som rör barn.

Under de 15 år som gått sedan strategin beslutades har regeringen, enligt vår genomgång, hunnit ge minst ett trettiotal myndigheter uppdrag som bland annat handlar om att de ska utveckla eller sprida kunskap och stöd om barnets rättigheter till olika delar av den offentliga förvaltningen eller till särskilda yrkesgrupper. De flesta uppdragen kom i det så kallade kunskapslyftet för barnets rättigheter, som inleddes 2017.

I samband med att strategin beslutades var Barnombudsmannen en av få myndigheter som fick uppdrag. Uppdraget kallades Pejling och dialog och innebar att Barnombudsmannen skulle genomföra kunskapshöjande insatser för kommuner, regioner och myndigheter om hur strategin och dess principer kan användas som verktyg för att säkerställa barnets rättigheter i deras verksamheter.³⁷

I samband med att strategin beslutades ingick regeringen även en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Den syftade till att intensifiera och utveckla arbetet med barnets rättigheter utifrån barnkonventionen i kommuner och regioner. Även den var inriktad mot åtgärder för kunskap och stöd. Bland annat skulle SKR kartlägga kommuners och regioners behov och efterfrågan av fortbildning och stöd för att genomföra barnkonventionen, och därefter genomföra insatser för att uppfylla behoven.³⁸

3.4 Inte tydligt vilka uppdrag myndigheterna fått med anledning av strategin

Vår analys visar att många av de uppdrag som regeringen har gett till myndigheterna, till exempel i kunskapslyftet för barnets rättigheter, har varit öppet formulerade. Regeringen har för det mesta inte visat vilka uppdrag de har gett med anledning av strategin. Det har därför inte varit tydligt för myndigheterna hur deras respektive uppdrag ska bidra till att genomföra strategin. Frågor som rör barn nämns i

³⁷ Regeringsbeslut S2011/8293/FST (delvis), Socialdepartementet, *Uppdrag att kommunicera strategin för att stärka barnets rättigheter*. 2012-07-12.

³⁸ Bilaga till protokoll I:20 vid regeringssammanträde 2010-06-23, S2010/4938/SF. Socialdepartementet. *Handslaget – en överenskommelse mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting om att stärka barnets rättigheter*.

instruktionen för ungefär hälften av de myndigheter som vi kan se har fått uppdrag som rör barnrätt sedan strategin beslutades, men formuleringarna varierar och barnkonventionen nämns sällan uttryckligen.

3.4.1 Uppdragen till myndigheterna har varit öppet formulerade

En framgångsfaktor för regeringens styrning i tvärsektoriella frågor är att regeringen anpassar den efter myndigheternas olika uppdrag, verksamheter och behov. Det är särskilt viktigt för myndigheter som saknar tidigare erfarenhet av att arbeta med en viss fråga eller om det inte finns uppenbara kopplingar mellan frågan och myndighetens kärnverksamhet. Då kan det underlätta myndigheternas tolkning av ett uppdrag om regeringen är tydlig med sina förväntningar.³⁹

Vår genomgång av uppdrag till myndigheter sedan strategin kom visar att regeringen i stor utsträckning har styrt myndigheterna med öppet formulerade uppdrag. Med det menar vi att regeringen inte har specificerat hur uppdraget förhåller sig till myndigheternas kärnuppdrag. Det gäller framför allt i kunskapslyftet som inleddes 2017, där bara 7 av de 61 regeringsuppdragen till myndigheterna var verksamhetsanpassade.⁴⁰ Statskontoret har tidigare bedömt att öppet formulerade uppdrag i tvärsektoriella frågor medför ett stort tolkningsutrymme för myndigheterna. Det har ibland bidragit till att myndigheter prioriterar arbetet med den tvärsektoriella frågan lågt i förhållande till kärnverksamheten eller att de inte utför de mest relevanta insatserna.⁴¹ När det gällde kunskapslyftet bedömde Statskontoret i sin utvärdering att mer verksamhetsanpassade uppdrag sannolikt hade lett till fler relevanta resultat.⁴²

3.4.2 Kopplingen till strategin har varierat mellan olika uppdrag

Regeringen lade fram strategin för riksdagen i en proposition och riksdagen beslutade om den del av propositionen som utgjorde strategin.⁴³ I andra delar av propositionen beskriver regeringen åtgärder som de redan hade genomfört eller hade för avsikt att genomföra efter att riksdagen hade beslutat om strategin. Vissa åtgärder hade en uttrycklig koppling till strategin, men för åtgärder som saknade uppenbar koppling till strategin varierade det i vilken utsträckning som regeringen tydliggjorde om det fanns någon sådan. Ett uppdrag som hade en uttrycklig koppling till strategin var att Barnombudsmannen skulle sprida och kommunicera

³⁹ Statskontoret (2022), s. 51–54.

⁴⁰ Räknet i årliga uppdrag. Här har vi inte räknat in uppdragen till Barnombudsmannen och länsstyrelserna som hade i uppdrag att ge stöd till myndigheter, kommuner och regioner.

⁴¹ Statskontoret (2022).

⁴² Statskontoret 2023:16, *Kunskapslyftet för barnets rättigheter*, s. 15 och 60–63.

⁴³ Prop. 2009/10:232, bet. 2010/11:SoU3, rskr. 2010/11:35.

strategin.⁴⁴ Statskontorets utvärdering av kunskapslyftet visade att strategin inte omnämndes alls i uppdragen till myndigheterna. Därmed blev det inte heller tydligt för myndigheterna hur de genom sina uppdrag skulle bidra till att genomföra strategin.⁴⁵

3.4.3 Olika formuleringar om arbetet med barnets rättigheter i myndigheternas instruktioner

Vår genomgång av instruktioner för myndigheter som har haft uppdrag som rör barnrätt sedan strategin beslutades visar att de innehåller varierande formuleringar om barnets rättigheter. Regeringen hänvisar i några instruktioner direkt till barnkonventionen eller lagen om barnkonventionen.⁴⁶ Men i flera myndigheters instruktioner är regeringen inte lika tydlig med att arbetet med barnets rättigheter ska utgå från barnkonventionen. Till exempel använder regeringen olika formuleringar om att myndigheter ska anta ett barnperspektiv vid sidan av andra perspektiv i sin verksamhet⁴⁷, att myndigheter ska pröva konsekvenser för barn eller ta hänsyn till barnets bästa i sin verksamhet utan att nämna barnkonventionen.⁴⁸ Det kan göra det otydligt för myndigheterna i vilken utsträckning de ska omsätta barnkonventionen i sin verksamhet.

3.5 Regeringen samordnar barnrätt inom Regeringskansliet

Eftersom barnrättspolitikerna är tvärsektoriell behöver Regeringskansliet samordna arbetet med frågor som rör barn så att alla departement kan beakta barnkonventionen. Vi beskriver och analyserar i det här avsnittet hur arbetet med barnets rättigheter är organiserat inom Regeringskansliet och i kommittéväsendet.

3.5.1 Svag intern samordning på Regeringskansliet

Det framgår av bilagan till regeringens instruktion för Regeringskansliet att Socialdepartementet ska samordna frågor som rör barnets rättigheter och andra

⁴⁴ Regeringsbeslut S2011/8293/FST (delvis), Socialdepartementet, Uppdrag att kommunicera strategin för att stärka barnets rättigheter. 2012-07-12.

⁴⁵ Statskontoret 2023:16, s. 15 och 60ff.

⁴⁶ Till exempel Barnombudsmannen, Försäkringskassan, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten.

⁴⁷ Oftast tillsammans med ett jämställdhets- och ungdomsperspektiv, se t.ex.

Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Kulturrådet och Myndigheten för tillgängliga medier.

⁴⁸ Formuleringarna kan se olika ut, men det förekommer t.ex. hos, Boverket, Länsstyrelserna, Migrationsverket, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen.

barnfrågor.⁴⁹ En sådan samordningsfunktion har placerats vid Socialdepartementets enhet för socialtjänst och funktionshinderspolitik. Syftet med den så kallade barnrätts-samordningen är bland annat att initiera, stödja och samordna processer, så att barnrättsperspektivet återspeglas i alla delar av regeringens politik och i de samhällsverksamheter som rör barn och unga.⁵⁰ Regeringen och Regeringskansliet har också olika forum för att ta tillvara barns och ungas synpunkter, till exempel Barnrättsdelegationen som är ett forum för dialog mellan regeringen och civil-samhällesorganisationer.⁵¹

För att kunna beakta barnrättsperspektivet i alla frågor som rör barn i samtliga departement i Regeringskansliet har varje departement ett ansvar för att integrera barnrätten i sina sakområden. Alla ärenden som rör barn ska beredas i samråd med barnrätts-samordningen.

För att departementen ska kunna ta det ansvaret behöver deras beslutsfattare och tjänstemän kunskap om barnets rättigheter. Våra intervjuer med företrädare för barnrätts-samordningen visar att Regeringskansliets arbete för att stärka kunskapen inom Regeringskansliet har varierat över tid. I samband med att barnkonventionen blev lag utbildade företrädare för barnrätts-samordningen medarbetare vid bland annat Arbetsmarknadsdepartementet och Justitiedepartementet i att arbeta med barnkonventionen i praktiken. I dag finns inga renodlade utbildningar i barnets rättigheter i Regeringskansliet, utan barnrätt ingår som ett perspektiv i myndighetens introduktionsutbildning i mänskliga rättigheter som har tagits fram av Uppsala universitet.⁵²

Riksrevisionens granskning av efterlevnaden av barnkonventionen tyder på att det finns behov av att öka kunskapen om barnets rättigheter inom Regeringskansliet. Granskningen visar att ett barnrättsperspektiv bör beaktas i högre grad i arbetet med lagstiftning inom Regeringskansliet, och för det krävs kunskap om barnets rättigheter. Granskningen lyfter även fram exempel på att skolmyndigheter har fått uppdrag som kan få negativa konsekvenser för barn, vilket gör att Riksrevisionen ifrågasätter om Regeringskansliet gör barnkonsekvensanalyser i tillräcklig utsträckning i samband med att ärenden bereds. Riksrevisionen betonar att det både behövs kunskap om barnkonventionen och vad den betyder i olika ärenden och

⁴⁹ Bilaga om Socialdepartementet i förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet. Där framgår att Socialdepartementet ansvarar för "barnrättspolitik, innefattande samordning och utveckling av frågor som rör barnets rättigheter och andra barnfrågor, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement".

⁵⁰ Skr. 2024/25:9, Socialdepartementet, *Riksrevisionens rapport om statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen*, s. 8.

⁵¹ RiR 2024:5, s. 38–39; skr. 2024/25:9, s. 12.

⁵² E-post från Regeringskansliet, 2026-01-20.

sammanhang för att tjänstemän ska kunna veta när de ska beakta barnets rättigheter eller samråda med samordningsfunktionen på Socialdepartementet.⁵³

Regeringskansliet har inte heller tagit fram något stödmaterial för arbetet med att beakta barnkonventionen i andra departement. Barnrättssamordningen hänvisar ofta till Barnombudsmannens stödmaterial, till exempel om hur man kan genomföra barnkonsekvensanalyser. Inom jämställdhetsintegreringen, som också är ett tvärsektoriellt rättighetsområde, finns stöddokument som visar hur departementen ska arbeta med frågan inom ordinarie arbetsprocesser. Regeringskansliet har även genomfört utvecklingsarbete för att stärka samordningen vid enskilda departement.⁵⁴ Men det är få andra tvärsektoriella frågor som har en liknande struktur.

3.5.2 Bristande konsekvensanalyser om barnets rättigheter

Både Barnombudsmannen och Institutet för mänskliga rättigheter har i sin rapportering till FN:s barnrättskommitté visat att statliga utredningar ofta brister i eller helt saknar analyser av förslagets konsekvenser för barn eller barnets rättigheter. Barnombudsmannen beskriver också att arbetet med barnkonsekvensanalyser både skulle behöva fördjupas och tydligare kopplas till det sakområde som lagstiftningsarbetet avser för att säkerställa att barnkonventionen får genomslag i svensk rätt.⁵⁵

Barnombudsmannen beskriver också att utredningar ofta hämtar in barns perspektiv indirekt genom andra vuxna, exempelvis myndigheter, forskare, civilsamhällesorganisationer eller genom Barnombudsmannen, i stället för att fråga barnen direkt. Barnombudsmannen efterfrågar dels att utredare i högre grad gör barnrättsanalyser löpande under arbetets gång och inte som ett avslutande moment när förslagen redan är lagda, dels att barn får möjlighet att bidra direkt till utredningar och att deras perspektiv inte enbart förmedlas via andra vuxna.⁵⁶

En orsak till detta kan, som Riksrevisionen pekar på, vara att det varierar hur väl framskrivna barnrättsperspektiven är i utredningsdirektiven.⁵⁷ Eftersom kraven på gemensam beredning i Regeringskansliet även omfattar utredningsdirektiv bedömer vi att barnrättssamordningen har en viktig roll även i beredningen av dessa.

⁵³ RiR 2024:5, s. 35–36 och 80.

⁵⁴ Statskontoret 2019:14, *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter. Slutrapport*, s. 48–49.

⁵⁵ Barnombudsmannen (2022), *FN:s konvention om barnets rättigheter, Tillägsrapport – Sverige*, s. 7; Institutet för mänskliga rättigheter (2022), *Kompletterande information till FN:s kommitté för barnets rättigheter*, s. 21–22.

⁵⁶ E-post från Barnombudsmannen, 2026-01-19.

⁵⁷ RiR 2024:5, s. 80.

4 Genomslaget av regeringens styrning i myndigheterna

I det här kapitlet analyserar vi vilket genomslag som regeringens styrning, med fokus på strategin, har fått i de myndigheter som vi kallar för sektorsmyndigheter. De har ansvar inom områden som påverkar barn och deras livssituation i praktiken, där kommuner och regioner har ett verksamhetsansvar. Vi har också inkluderat några myndigheter i analysen som på andra sätt är särskilt relevanta för genomförandet av strategin.

Vi belyser särskilt stödet för att genomföra strategin och barnkonventionen i myndigheter, kommuner och regioner.

4.1 Sammanfattande iakttagelser

- Strategin är i dag inget levande dokument i Barnombudsmannens verksamhet. Men verksamheten är i linje med flera av strategins principer, särskilt den om att barn ska få uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem. Barnombudsmannen har tidigare, på uppdrag av regeringen, arbetat med att göra strategin känd bland dess målgrupper.
- Myndigheterna i vår intervjustudie använder strategin i ganska låg utsträckning. Några av myndigheterna har inte känt sig berörda av strategin, eftersom den inte pekar ut roller och ansvar. För andra myndigheter var den ett stöd när de genomförde sina uppdrag inom ramen för kunskapslyftet. Myndigheterna efterfrågar regeringsuppdrag för att stärka sitt barnrättsarbete.
- Myndigheternas barnrättsarbete berör flera av strategins principer. Framför allt har de genomfört kunskapshöjande insatser till medarbetare. Men det har oftast varit engångsutbildningar på grundläggande nivå.
- Barns delaktighet är en utmaning för de flesta av våra intervjuade myndigheter. Vissa myndigheter lyssnar ibland in barns åsikter i frågor som rör dem, medan andra inte gör det alls. Det beror bland annat på att det tar tid, att det upplevs som svårt samt att det saknas systematik och strukturer för att inhämta barns åsikter.
- Både myndigheter och andra aktörer erbjuder ett likartat stöd till kommuner och regioner i deras barnrättsarbete. Stödet har främst utformats för att fungera för en bred målgrupp.

- Barnrättsstrategier i kommuner och regioner efterfrågar ett verksamhetsanpassat stöd från sektorsmyndigheterna. Men för sektorsmyndigheterna har det varit otydligt om de har i uppgift att ge ett sådant stöd, vilket begränsat det verksamhetsanpassade stödet. Flera av myndigheterna efterfrågar ett tydligare uppdrag att ge stöd till kommuner och regioner i deras barnrättsarbete.
- Barnombudsmannen har inte gett ett tillräckligt rättsligt stöd till myndigheter, kommuner och regioner. Det beror dels på att få rättsfall som rör barnkonventionen har prövats i högsta instans, dels på att myndighetens bevakning av rättsfall har varit avgränsad till dessa prövningar. Barnombudsmannen planerar att utvidga sin bevakning till rättsfall som avgjorts i lägre instans och sprida kunskap om rättsliga avgöranden i nätverk.

4.2 Barnombudsmannen fokuserade på barns delaktighet när de arbetade med strategin

Strategin är inget levande dokument i Barnombudsmannens verksamhet. Men Barnombudsmannen har tidigare på uppdrag av regeringen arbetat med att informera om strategin, med särskilt fokus på barns delaktighet.

4.2.1 Strategin är inte ett levande dokument i dag

Barnombudsmannen har en central roll i genomförandet av barnkonventionen i Sverige. Även om Barnombudsmannen och flera andra myndigheter nämns i strategin har ingen av dem någon utpekad roll i hur strategin ska genomföras. Som vi beskrev i kapitel två var Barnombudsmannen, genom Pejling och dialog, en av få myndigheter som fick uppdrag i samband med att strategin beslutades. Pejling och dialog handlade om att sprida och kommunicera strategin, så att kommuner, regioner och statliga myndigheter skulle känna till och förstå hur strategins nio principer kan användas i deras barnrättsarbete.⁵⁸

Barnombudsmannen har i intervju med oss uttryckt att strategin hade betydelse för deras verksamhet när den beslutades. Men i dagsläget använder de den inte i någon större utsträckning, även om det förekommer att de hänvisar till den i till exempel remissvar och rapporter.⁵⁹ Barnombudsmannen uppger även att barnkonventionen som lag har varit ett mer effektivt verktyg i deras arbetet med att driva på genomförandet av barnkonventionen.⁶⁰

⁵⁸ Regeringsbeslut S2011/8293/FST (delvis), Socialdepartementet, *Uppdrag att kommunicera strategin för att stärka barnets rättigheter*.

⁵⁹ Barnombudsmannen (2025c), *Underlag till Statskontorets uppdrag: "Följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter"*. Dnr BO2025-0245.

⁶⁰ E-post från Barnombudsmannen, 2026-01-19.

4.2.2 Särskilt fokus på principen att barn ska få uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem

Enligt Barnombudsmannen återspeglas strategins innehåll i barnkonventionen. Vår bild är också att Barnombudsmannens verksamhet är i linje med flera av strategins principer och att myndigheten särskilt har arbetat med att systematiskt hämta in barns åsikter i sin verksamhet. Barnombudsmannen uppger exempelvis att de regelbundet pratar med barn inom olika verksamheter, med särskilt fokus på barn i utsatta situationer som riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda. Myndighetens delaktighetsarbete har varierat beroende på vem som har varit Barnombudsman.⁶¹

Barnombudsmannen lade även stort fokus på principen att barn ska få uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem när de genomförde Pejling och dialog. Inom ramen för uppdraget besökte Barnombudsmannen kommuner, regioner och statliga myndigheter med ett upplägg som syftade till att visa på värdet av att lyssna på barn inför beslut som berör dem. Vid besöken samtalade de med barn och unga om deras erfarenheter och upplevelse av stödet de fått av olika verksamheter. Barnombudsmannen och barnen återkopplade sedan erfarenheterna till beslutsfattarna i kommunerna, regionerna och myndigheterna.⁶²

Barnombudsmannen tog i samband med uppdraget fram en metod för att samtala med barn som de själva använde när de utförde uppdraget. Metoden kallades Unga direkt och gick ut på att vuxna systematiskt lyssnar på barn och unga genom att låta dem tala till punkt och utan att vuxna påverkar deras berättelser, med egna åsikter och värderingar.⁶³ Barnombudsmannen har vidareutvecklat metoden som i dag kallas för Delaktighetsverktyget. Barnombudsmannen använde verktyget inom ramen för sitt stödjande uppdrag gentemot myndigheterna i kunskapslyftet.⁶⁴ En myndighet som vi har intervjuat framhåller att metodstödet är bra, men att det saknas liknande metodstöd för att prata med yngre barn.

4.3 Uppdrag har störst betydelse för myndigheternas barnrättsarbete

Enligt myndigheterna har strategin i dag begränsad betydelse för deras barnrättsarbete, medan regeringsuppdrag har störst påverkan.

4.3.1 Strategin har begränsad påverkan på dagens barnrättsarbete

Våra intervjupersoner har svårt att bedöma vilken påverkan som strategin hade på myndigheternas barnrättsarbete under strategins första år. De flesta av våra

⁶¹ E-post från Barnombudsmannen, 2026-01-19.

⁶² Barnombudsmannen (2015), *Uppdrag att sprida den nationella strategin för att stärka barnets rättigheter – redovisning av uppdrag (S2011/8293/FST)*. Dnr 9.3:0677/12.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ E-post från Barnombudsmannen, 2026-01-19.

intervjupersoner kom till myndigheterna först senare. Men vår intervjustudie visar att myndigheterna i dag inte påverkas av strategin i någon större utsträckning.

Tre av de sju myndigheterna som vi har intervjuat utgår inte från strategin i sitt barnrättsarbete. En förklaring till det är att strategin inte pekar ut tydliga ansvar och roller, vilket har försvårat för myndigheternas förståelse för sitt ansvar inom området. Vissa myndigheter har inte känt att strategin har berört dem. En myndighet menar att de behöver ha ett utpekad ansvar i en strategi för att de ska kunna använda den som utgångspunkt för arbetet med barnkonventionen. Den låga användningsgraden kan även förklaras av att få myndigheter fick uppdrag i samband med att strategin beslutades. Eftersom en strategi inte är formellt styrande för myndigheterna, behöver den kopplas till konkreta styrmedel, som regeringsuppdrag, om den ska få genomslag.⁶⁵

Fyra myndigheter har i någon mån använt strategin som vägledning för prioriteringar, bland annat inom ramen för uppdrag inom kunskapslyftet.

4.3.2 Myndigheterna efterfrågar uppdrag för att arbeta vidare med utvecklingsområden från kunskapslyftet

De flesta myndigheter som vi har intervjuat är överens om att regeringsuppdrag inom barnrätt och lagen om barnkonventionen har haft störst betydelse för deras barnrättsarbete. Samtidigt kan vi inte se att lagen om barnkonventionen i dag har någon omfattande betydelse för hur aktiva myndigheterna är i sitt barnrättsarbete.

Vår intervjustudie och en genomgång av myndigheternas årsredovisningar från det senaste året visar att de bedriver ett barnrättsarbete i olika utsträckning. Vissa av myndigheterna som ingick i kunskapslyftet har fortsatt att utveckla sitt barnrättsarbete. Dessa myndigheter har utsett en ansvarig person, som driver barnrättsarbetet internt på myndigheten och följer upp myndighetens tillämpning. Andra myndigheter driver inte längre något utvecklingsarbete och har heller inte en person som ansvarar för barnrätt i den egna organisationen.

Trots att barnkonventionen är lag efterfrågar flera av de myndigheter som vi har intervjuat regeringsuppdrag, eller att regeringen på annat sätt uttryckligt efterfrågar att myndigheterna ska ha ett barnrättsperspektiv, för att de ska kunna fortsätta att arbeta med de utvecklingsområden som de identifierade under kunskapslyftet. Vissa av dem föreslår att det kan framgå av en ny strategi från regeringen. Myndigheterna upplever sig ha begränsade möjligheter att stärka sitt barnrättsarbete, eftersom deras verksamhet till stor del styrs och finansieras av regeringsuppdrag inom andra områden. Det förekommer dock att myndigheterna utför uppdrag med ett barnrättsperspektiv, även om det inte uttryckligen har angetts.

⁶⁵ Statskontoret (2023), s. 6.

4.4 Myndigheterna arbetar i viss utsträckning med de frågor som strategins principer handlar om

Även om strategin har begränsad påverkan på myndigheternas barnrättsarbete kan vi se att de frågor som principerna i strategin rör är relevanta för det barnrättsarbete som myndigheterna bedriver.

4.4.1 Mest fokus på principen om kunskap till yrkesverksamma

Vi kan se att myndigheterna i vår intervjustudie främst har utfört insatser som är relevanta utifrån strategins princip att yrkesverksamma och beslutsfattare ska ha kunskap om barnkonventionen. Det gäller både de myndigheter som har använt strategin och de som inte har gjort det. Utbildningsinsatserna kan handla om att inkludera barnrätt i myndighetens introduktionsutbildning för nyanställda, att ta fram digitala utbildningar för att personalen ska behålla kunskapen eller om enstaka utbildningsinsatser för hela eller delar av myndigheten.

En förklaring till myndigheternas fokus på kunskapshöjande insatser är att en stor del av insatserna genomfördes inom ramen för kunskapslyftet. I vår utvärdering av kunskapslyftet såg vi att myndigheterna hade genomfört en mängd utbildningsinsatser för medarbetarna, vilket medfört en kunskapshöjning och ökad medvetenhet om barnkonventionen på myndigheterna. Men det handlade mest om grundläggande engångsutbildningar. Bara i enstaka fall hade myndigheterna utbildat medarbetarna i hur de praktiskt kan tillämpa barnkonventionen. Dessutom var utbildningarna sällan obligatoriska för medarbetarna.⁶⁶

4.4.2 Metodstöd vanligt för att integrera barnrättsperspektivet

Flera myndigheter har även tagit fram metodstöd för att pröva barnets bästa eller för att tjänstepersoner ska kunna identifiera om barn berörs av ett visst arbetsmoment och i sådana fall kunna inkludera ett barnrättsperspektiv. Ett exempel på det är Socialstyrelsen som inom ramen för kunskapslyftet lyfte in barnrättsperspektivet i olika styrdokument. Bland annat ska ett barnrättsperspektiv ingå i processen för att ta fram allmänna råd.

4.4.3 Barns delaktighet är en utmaning för myndigheterna

Principen om att barn ska få uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem är en utmaning för myndigheterna i vår intervjustudie. Några av myndigheterna arbetar inte alls med det, medan vissa gör det i begränsad omfattning. En myndighet uppger att det förekommer att myndigheten lyssnar in barns åsikter, men att det inte sker systematiskt utan på medarbetarnas initiativ.

⁶⁶ Statskontoret 2023:16.

De flesta myndigheter som vi har intervjuat upplever att det är svårt att lyssna in barns åsikter och erfarenheter när man genomför regeringsuppdrag. Det beror på att det tar tid och resurser att göra det, och att det inte alltid prioriteras om det inte uttryckligen framgår av uppdraget.

En annan utmaning är att offentliga aktörer kan behöva vårdnadshavarnas samtycke för att prata med barn och unga, vilket upplevs som krångligt.⁶⁷ Det är heller inte alltid tydligt utifrån lagstiftning vid vilken ålder som samtal med barn kan ske utan vårdnadshavarnas samtycke. Företrädare för Barnombudsmannen berättar att de har utmanat åldersgränsen för när samtycke från vårdnadshavarna behövs. De har utifrån en rättslig analys bedömt att barn från och med 12 års ålder själva kan samtycka till att samtala med Barnombudsmannen.⁶⁸ Barnombudsmannen menar att samtyckeskravet i praktiken hindrar många barn från att komma till tals. Det gäller särskilt barn vars vårdnadshavare kan ha egna intressen av att barn inte ska tala med andra vuxna, exempelvis om vårdnadshavaren är den som utsatt barnet för våld eller försummelse.⁶⁹

Det underlättar för myndigheterna om de har strukturer för att prata med barn, men det saknas på de flesta myndigheter som vi har intervjuat. Socialstyrelsen har sedan 2023 bedrivit ett utvecklingsarbete, som kallas Barnhjulet, för att stärka barns och ungas delaktighet i myndighetens interna arbete. Där ingår bland annat expert- och referensgrupper med barn och unga i samverkan med andra myndigheter, ett råd med civilsamhällesorganisationer för att nå ut till barn och unga i skolor, samt kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte internt på myndigheten. Socialstyrelsen är även sammankallande för två myndighetsnätverk på temat barns delaktighet.⁷⁰

I vår utvärdering av kunskapslyftet för barnets rättigheter kunde vi se att flera myndigheter hade utvecklat rutiner för att göra barn mer delaktiga och ge dem bättre möjligheter till inflytande. Men bara ett fåtal av myndigheterna kunde visa att rutinerna hade stärkt barns möjlighet att komma till tals.⁷¹

4.5 Oftast generella stöd till kommuner och regioner

Flera myndigheter har haft liknande uppdrag att ge stöd till myndigheter, kommuner och regioner i deras genomförande av barnkonventionens. Vår analys visar att det medfört att det inte har varit tydligt vem som har ansvaret för att ge stöd och att det

⁶⁷ För barn i låsta miljöer, som exempelvis SIS-hem, behövs inte alltid vårdnadshavarens samtycke för samtal. Men där kan myndigheter begränsa barnens möjligheter att komma till tals.

⁶⁸ E-post från Barnombudsmannen, 2025-12-08.

⁶⁹ E-post från Barnombudsmannen, 2026-01-19.

⁷⁰ E-post från Socialstyrelsen, 2026-01-19.

⁷¹ Statskontoret 2023:16.

stöd som har tagits fram har gett begränsad nytta. Stöden har mestadels inte varit verksamhetsanpassade, utan utformats för en bredare målgrupp. Vi kallar det att stöden har varit generella. Vår intervjustudie visar att kommuner och regioner efterfrågar ett verksamhetsanpassat stöd från sektorsmyndigheterna.

4.5.1 Sektorsmyndigheternas roll att ge stöd till kommunala och regionala verksamheter har inte varit tydlig

De kommuner och regioner som vi har intervjuat efterfrågar ett verksamhetsanpassat stöd från sektorsmyndigheterna i hur barnkonventionen ska tillämpas i olika verksamheter där kommuner och regioner har ett ansvar. Det gäller exempelvis utbildning, socialtjänst, samhällsplanering, hälso- och sjukvård samt kultur- och fritid. Sektorsmyndigheterna har ofta både en normerande roll inom sin sektor och mer kunskaper om specifika verksamhetsområden än Barnombudsmannen och andra aktörer. Sektorsmyndigheternas stöd uppfattas därmed som mer legitimt och lättare för verksamheterna att ta till sig än generella stöd från andra myndigheter och aktörer.

För sektorsmyndigheterna har det inte varit tydligt om de har i uppgift att ge ett sådant stöd. Detta särskilt med tanke på att Barnombudsmannen och länsstyrelserna har haft i uppgift att stödja kommuner och regioner i deras tillämpning av barnkonventionen. Det har bidragit till att det har varierat mellan olika sektorsmyndigheter hur mycket stöd de har gett. Sammantaget har stödet blivit begränsat.

Sektorsmyndigheterna efterfrågar ett tydligare mandat från regeringen att ge stöd till målgrupper i kommuner och regioner. Några myndigheter har förvisso tagit fram stödmaterial och vägledningar till sina målgrupper på uppdrag av regeringen, men inte alla myndigheter har fått uppdrag där det har framgått tydligt. Myndigheterna menar till exempel att regeringsuppdrag skulle ge dem ett tydligare mandat både i den egna myndigheten och när det gäller att stödja kommunala och regionala verksamheter i deras barnrättsarbete. Det skulle innebära att myndigheten i högre utsträckning kan efterfråga resultat och förtydliga för deras målgrupper var de kan få stöd.

4.5.2 Barnombudsmannen har gett ett generellt stöd

I Barnombudsmannens uppdrag att sprida kunskap om strategin för att stärka barnets rättigheter ingick att ge stöd till kommuner, regioner och statliga myndigheter. Barnombudsmannen har sedan dess fått flera stödjande uppdrag bland annat inom ramen för kunskapslyftet.

Flera av de barnrättsstrategier i kommuner och regioner som vi har intervjuat anser att stödet från Barnombudsmannen är alltför generellt och att det inte är tillräckligt anpassat till kommunala och regionala verksamheter. Därför behöver de omarbета

stödet för att det ska kunna användas. Den bilden framkom även i utvärderingen av kunskapslyftet.⁷²

Barnombudsmannen har framför allt prioriterat att ta fram ett webbaserat stöd-material. Stödet handlar bland annat om att ge grundläggande kunskap om barnkonventionen samt metodstöd för att genomföra barnkonventionen och strategin, till exempel att följa upp och utvärdera sitt barnrättsarbete, prövningar av barnets bästa och hur barn kan göras delaktiga i en verksamhet. Barnombudsmannen erbjuder även processtödet Barnrättsresan, som ger stöd i hur barnrättsarbetet kan bedrivas av myndigheter respektive kommuner och regioner i olika faser. Processtödet har varit uppskattat bland myndigheterna och bidragit till att effektivisera barnrättsarbetet, eftersom myndigheterna inte själva har behövt skapa strukturer och rutiner för det. Barnombudsmannen arrangerade även nätverk för myndigheter inom ramen för kunskapslyftet.⁷³

Men det finns få exempel på verksamhetsanpassade stödinsatser från Barnombudsmannen, särskilt till kommuner och regioner. Ett undantag är metodstödet för att pröva barnets bästa, som Barnombudsmannen tog fram tillsammans med länsstyrelserna, som riktar sig till aktörer inom samhällsplaneringen. Barnombudsmannen gav även ett visst verksamhetsanpassat stöd till myndigheterna inom ramen för kunskapslyftet.⁷⁴

Samtidigt är det rimligt att Barnombudsmannen framför allt har satsat på att ta fram och ge ett generellt stöd med tanke på myndighetens storlek och det stora antalet aktörer som Barnombudsmannen har haft att stödja. Dessutom krävs det kunskap om de olika verksamheterna som ska stöttas för att kunna ge ett verksamhetsanpassat stöd, vilket Barnombudsmannen saknar.

4.5.3 Visst överlapp av stödinsatser

Fler aktörer än Barnombudsmannen erbjuder kommuner och regioner stöd i barnrättsarbetet. Bland kommunerna i vår intervjustudie finns en osäkerhet om vilka metodstöd de ska använda, och flera av dem anser att det är otydligt hur ansvarsfördelningen ser ut mellan Barnombudsmannen, länsstyrelserna och SKR. Till exempel arrangerar både länsstyrelserna och SKR nätverk för kommuner och regioner för att utbyta information och erfarenheter inom barnrättsarbetet. SKR, Barnombudsmannen och länsstyrelserna har tagit fram separata men generella metodstöd för att pröva barnets bästa. Det finns även likheter mellan de stöd som Barnombudsmannen och olika ideella organisationer har tagit fram. Exempelvis har både Barnombudsmannen och Unicef tagit fram ett stödmaterial för att omsätta och informera om barnkonventionen i förskolan.

⁷² Statskontoret 2023:16.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

Länsstyrelserna har i flera omgångar haft i uppdrag att ge stöd till kommuner och regioner i deras barnrättsarbete. I det nuvarande uppdraget har stödet begränsats till att enbart sprida befintlig kunskap till kommuner och regioner, samt att möjliggöra erfarenhetsutbyten mellan olika aktörer. Uppdraget är i linje med vad Statskontoret föreslog i vår utvärdering av kunskapslyftet. Vårt förslag baserades på att länsstyrelsernas styrka ligger i att de har en samordningsstruktur som kan användas för att sprida stöd på lokal nivå.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har en samordnande roll i länsstyrelsernas uppdrag att stödja kommuner och regioner i arbetet med barnets rättigheter. De uppger till oss att de sedan 2024 har stärkt sitt samarbete med Barnombudsmannen och SKR för att undvika överlapp i stödinsatserna. Det handlar om att de deltar på varandras aktiviteter och insatser samt tillsammans med Uppsala universitet stämmer av sina respektive verksamhetsplaneringar för att identifiera områden där det saknas insatser.⁷⁵ Även SKR lyfter att Barnombudsmannen medverkar i deras barnrättsstrategutbildning, och att de använder Barnombudsmannens stödmaterial i utbildningen.⁷⁶

4.5.4 Flera aktörer erbjuder generella barnrättsutbildningar

Flera aktörer erbjuder utbildning i barnkonventionen, utöver privata aktörer främst SKR och Uppsala universitet. Men vår bild är att det till största delen handlar om generella utbildningar och att få av dem är inriktade mot särskilda professioner och verksamhetsområden. SKR har en riktad utbildning i barnrätt till personal inom förskolan. Uppsala universitet erbjuder både grund- och fortsättningskurser i barnets rättigheter samt en verksamhetsanpassad utbildning som de kan anordna på förfrågan och utifrån sin kapacitet. Hittills har de kunnat erbjuda de insatser som efterfrågas. Den verksamhetsanpassade utbildningen kan vara verksamhetsövergripande, tematisk eller inriktad mot särskilda verksamhetsområden eller yrkesgrupper. Samtliga av Uppsala universitets barnrättsutbildningar är kostnadsfria och tillgängliga för anställda inom kommuner, regioner och statliga myndigheter.

4.5.5 SKR har använt strategin i sina barnrättsutbildningar

Det förekommer att både SKR och Uppsala universitet använder strategin i sina utbildningar. Det gäller särskilt SKR:s barnrättsstrategutbildning som både går igenom strategin och dess principer och använder den praktiskt i olika utbildningsmoment. Utbildningen är öppen för alla, även det privata näringslivet och civilsamhället.

⁷⁵ E-post från Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2026-01-15.

⁷⁶ E-post från SKR, 2026-01-12.

4.6 Myndigheter, regioner och kommuner efterfrågar mer rättsligt stöd

Regeringen har genomfört flera åtgärder för att underlätta för offentliga verksamheter att tillämpa barnkonventionen i praktiken. Det är viktigt eftersom flera myndigheter, kommuner och regioner i vår intervjustudie upplever att lagen om barnkonventionen är svårtolkad och svår att tillämpa i offentliga verksamheter. Bland annat ingår det i Barnombudsmannens uppdrag enligt lag och instruktion att uppmärksamma att lagar och andra författningar och deras tillämpning hos förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner stämmer överens med barnkonventionen. Barnombudsmannen ska också enligt lag driva på genomförandet och bevaka efterlevnaden av konventionen.⁷⁷ Dessutom har Barnombudsmannen haft särskilda uppdrag för att underlätta tillämpningen av konventionen, till exempel att genomföra utbildnings- och spridningsinsatser till relevanta målgrupper i myndigheter, kommuner och regioner utifrån den vägledning som Regeringskansliet tog fram om hur man kan tillämpa barnkonventionen.⁷⁸

Vår intervjustudie visar att vägledningen i sig inte har varit till hjälp för dessa myndigheter, regioner och kommuner, eftersom den inte beskriver tillräckligt konkret hur konventionen ska tillämpas i deras olika verksamheter. Det här bekräftar den bild som framkom i Statskontorets utvärdering av kunskapslyftet. Statskontorets utvärdering av kunskapslyftet visade även att det var svårt för Barnombudsmannen att ge stöd i hur lagen om barnkonventionen ska tillämpas inom olika verksamhetsområden, eftersom myndigheten varken anser sig ha resurser eller mandat att tolka lagen åt kommunerna och regionerna.⁷⁹

Sedan barnkonventionen blev lag i Sverige 2020 har Barnombudsmannen som ett led i att bevaka efterlevnaden av konventionen och på uppdrag av regeringen bevakat, analyserat och spridit information om rättspraxis som rör barnkonventionen.⁸⁰ Uppdraget har bestått av att Barnombudsmannen följer och analyserar rättsutvecklingen, det vill säga avgöranden där barnkonventionen har prövats i domstol, och sprider kunskap om den i en databas. Barnombudsmannen har under

⁷⁷ 2 § lagen (1993:335) om Barnombudsman; Förordningen (2007:1021) med instruktion för Barnombudsmannen.

⁷⁸ Se till exempel Regeringsbeslut A2020/02109/MRB, Arbetsmarknadsdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Barnombudsmannen*.

⁷⁹ Statskontoret 2023:16.

⁸⁰ Enligt Barnombudsmannen har uppdragsformuleringarna varierat något under åren, se Barnombudsmannen (2025b), *Barnkonventionen i rättspraxis. En genomgång av hur barnkonventionen använts i rättspraxis sedan barnkonventionen blev lag*, s. 10. Se även flera regeringsbeslut om regleringsbrev till Barnombudsmannen i referenslistan.

de första åren avgränsat arbetet till fall i företrädesvis svenska domstolar i högsta instans⁸¹ där barnkonventionen uttryckligen nämns.⁸²

Vår intervjustudie visar att det är ett angeläget uppdrag, eftersom flera företrädare för myndigheter, regioner och kommuner efterfrågar mer rättspraxis som kan visa hur barnkonventionen ska tillämpas i olika verksamheter. Samtidigt visar vår intervjustudie, precis som Riksrevisionens granskning och Statskontorets utvärdering av kunskapslyftet, att Barnombudsmannens bevakning av rättspraxis inte har varit tillräckligt omfattande. Bland annat har myndighetens fokus på högsta instans inneburit att rättsfall som har avgjorts i lägre instanser har avgränsats bort. Det innebär att det tar lång tid innan Barnombudsmannen kan dela rättspraxis, dels eftersom överklagan och prövningar tar tid, dels för att få ärenden nå högsta instans. Barnrättsstrategier i kommuner som vi har intervjuat menar att de även behöver en överblick över ärenden som har överklagats på kommunal nivå och avgjorts i förvaltningsrätten. Några av dem tycker också att Barnombudsmannen bör ha en bredare täckning av avgöranden som rör barn, och inte bara ärenden som uttryckligen har hänvisat till barnkonventionen.

Efter kritik från Riksrevisionen har Barnombudsmannen beslutat att utveckla arbetet med rättspraxis i just dessa avseenden. Det framkommer av våra intervjuer med Barnombudsmannen och i myndighetens egen utvärdering av sitt arbete med rättspraxis. Barnombudsmannen planerar att utvidga bevakningen till lägre instanser och till rättsfall som inte uttryckligen rör barnkonventionen utan som på andra sätt är relevanta för barnets rättigheter. Barnombudsmannen planerar också att utveckla arbetet med att sprida kunskap och ge stöd utifrån avgjorda rättsfall, till exempel genom nätverk med andra offentliga aktörer och civilsamhällesorganisationer. I nätverken, som planeras att starta under 2026, ska aktörerna få stöd i hur bedömningar av barnets bästa och barns delaktighet kan göras inom olika verksamhetsområden. Däremot bedömer Barnombudsmannen att det skulle bli alltför kostsamt att utveckla och underhålla rättsdatabasen så att den ger direkt tillgång till fullständiga domar.

⁸¹ De domstolar i högsta instans som använde barnkonventionen i sina avgöranden mellan 2020 och 2025 var Högsta domstolen (HD), Svea hovrätt, hyresmål, Migrationsöverdomstolen (MIÖD), Högsta förvaltningsdomstolen (HFD), Mark- och miljööverdomstolen (MÖD), Patent- och marknadsöverdomstolen (PMÖD), Arbetsdomstolen (AD). Se Barnombudsmannen (2025b), s. 21.

⁸² Barnombudsmannen (2025b), s. 10–11.

5 Genomslaget av strategin i regioner och kommuner

I det här kapitlet analyserar vi strategins genomslag i några kommuner och regioner. Vi beskriver hur strategin har använts i det kommunala och regionala barnrättsarbetet, hur kommuner och regioner har arbetat med de frågor som principerna handlar om, samt vilka utmaningar som arbetet för med sig. Vi beskriver även några generella utmaningar och möjligheter som finns i barnrättsarbetet på regional och kommunal nivå.

5.1 Sammanfattande iakttagelser

- Strategin har bidragit till att peka ut en riktning i de undersökta kommunernas och regionernas barnrättsarbete. Bland annat har den använts som underlag när kommuner och regioner har tagit fram interna styrdokument.
- Strategins otydliga utformning, där roller och ansvar inte är tydligt utpekade, har försvagat strategins genomslag på kommunal och regional nivå. Utformningen av strategin har också inneburit att ansvariga aktörer kunnat bibehålla en låg ambitionsnivå i barnrättsarbetet.
- Användningen av strategin i våra undersökta kommuner och regioner har minskat över tid. Bara hälften av våra intervjupersoner uppger att de använder den i någon utsträckning i dag. Strategins oklara status är ett skäl till att användningen har minskat.
- Kommuner och regioner som vi har intervjuat arbetar till viss del med de frågor som strategins principer handlar om. Exempelvis har de genomfört utbildningsinsatser för att beslutsfattare och yrkesverksamma ska ha kunskap om barnets rättigheter. Men utbildningsinsatserna har mest varit på grundläggande nivå. Våra intervjupersoner vittnar om bristande kunskap om barnets rättigheter i sina organisationer, vilket visar att utbildningsinsatserna inte har varit tillräckliga.
- Det finns brister hos kommuner och regioner i vår intervjustudie när det gäller att lyssna in barns åsikter i frågor som rör dem på gruppnivå. Det är vanligt att de saknar strukturer och arbetssätt för att lyssna in barns åsikter. Men i vissa regioner finns det barnråd inom en del verksamhetsområden.
- En stor del av kommunerna och regionerna i vår undersökning har strukturer för att pröva barnets bästa vid beslut som rör barn, men det varierar i vilken utsträckning som prövningar faktiskt görs. Det finns också tecken på att kvaliteten i prövningarna behöver bli bättre.

- De kommunala barnrättsstrategerna vittnar om att barnrättsarbetet har svårt att få genomslag i vissa verksamheter, i synnerhet utbildningsförvaltningen. De efterfrågar därför ett tydligt stöd och vägledning från sektorsmyndigheterna i hur barnets rättigheter ska tillämpas inom olika verksamhetsområden.
- Kommunerna har olika förutsättningar att arbeta med barnrätt. Faktorer som påverkar är kommunens storlek och resurser, hur de har organiserat barnrättsarbetet samt om frågan är prioriterad av den politiska ledningen.

5.2 Färre använder strategin på grund av oklar status

Vår intervjustudie visar att strategin har underlättat barnrättsarbetet hos de kommuner och regioner som vi har undersökt genom att peka ut en riktning för barnrättsarbetet. Samtidigt har användningen av strategin minskat under de senaste åren och dess otydliga utformning medför flera utmaningar.

5.2.1 Strategin har hjälpt kommunerna och regionerna att prioritera

Vår intervjustudie visar att strategin har underlättat barnrättsarbetet hos de kommuner och regioner som vi har undersökt, genom att peka ut en riktning för arbetet och hur aktörerna kan arbeta med barnrätt. Det har varit viktigt mot bakgrund av att barnkonventionen både är omfattande och allmänt hållen. I flera kommuner och regioner har strategin exempelvis fungerat som underlag när de har tagit fram lokala styrdokument, som handlingsplaner och policyer för mänskliga rättigheter och barnrätt. Ett aktuellt exempel är Region Kalmars hållbarhetsplan 2025–2027, där några av strategins principer har fungerat som utgångspunkt för de insatser som prioriterats.⁸³

5.2.2 Delade meningar om strategins aktualitet

Vår intervjustudie visar att strategin i dag används i ganska låg utsträckning. Hälften av de barnrättsstrategier i kommuner och regioner som vi har intervjuat uppger att de inte använder strategin. Flera av dem uppger att de har använt den tidigare. En förklaring till att användandet har minskat är att strategin uppfattas som inaktuell och att det är oklart om den fortfarande gäller. Det beror främst på strategins ålder och att den inte har uppdaterats sedan barnkonventionen blivit lag. Det framgår inte heller av strategin hur länge den är giltig. Några intervjupersoner menar att det gör att strategin inte längre går att hänvisa till när de påtalar för politiker och andra tjänstemän vad som behöver göras i barnrättsarbetet. I stället är det vanligt att barnrättsstrategier hänvisar till lagen om barnkonventionen, vilket de anser ger mer styrka. Samtidigt menar andra intervjupersoner att strategin fortfarande fungerar att hänvisa till för att motivera insatser.

⁸³ Region Kalmar län, *Hållbarhetsplan 2025–2027*.

5.2.3 Strategins otydlighet har försämrat genomslaget

En majoritet av våra intervjupersoner i regioner och kommuner menar att strategin är otydlig, och att det har försvagat strategin som styrmedel. Strategin är utformad på en alltför övergripande nivå och pekar inte ut kommuners och regioners roller och ansvar i genomförandet.

Vi menar att strategins otydlighet medför risker för framför allt kommunernas barnrättsarbete. Enligt några av våra intervjupersoner leder strategins allmänna hållning till att kommunerna kan argumentera för att principerna inte riktar sig till dem. Strategins höga abstraktionsnivå medför även ett stort tolkningsutrymme när det gäller hur den ska omsättas, vilket riskerar att leda till en låg ambitionsnivå i barnrättsarbetet, i synnerhet för mindre kommuner.

5.3 Kommunerna och regionerna arbetar med de frågor som strategins principer handlar om

Kommunerna och regionerna i vår intervjustudie arbetar med de frågor som flera av principerna handlar om. Däremot arbetar de flesta inte systematiskt och de står inför flera utmaningar, särskilt att göra barn delaktiga.

5.3.1 Osäkert om kommunernas barnrättsarbete beror på strategin

De flesta barnrättsstrategier som vi har intervjuat uppger att barnrättsarbetet i deras kommuner är i linje med strategins principer. För vissa handlar det om att strategin har varit vägledande för deras prioriteringar inom barnrättsarbetet. Men för andra har det blivit så trots att barnrättsarbetet inte utgår från strategin. Närmare hälften av våra intervjupersoner uppger att de inte har använt strategin på ett vägledande sätt. Däremot har flera av våra intervjupersoner gått SKR:s barnrättsstrategiutbildning, som aktivt hänvisar till strategin.

Att barnrättsarbetet är i linje med strategins principer även i kommuner som inte utgår från strategin kan också bero på att strategin är i linje med och fångar upp centrala delar av barnkonventionen. Många kommuner stärkte upp sitt barnrättsarbete i samband med att barnkonventionen blev lag 2020. Införandet av barnkonventionen som lag hade stor betydelse för barnrättsarbetet i kommunerna, enligt våra intervjuer med kommunala barnrättsstrateger. Bland annat innebar det att kommunerna då anställde flera av dem. De tog även fram olika styrdokument och genomförde utbildningar.

Det är mycket möjligt att både regioner och kommuner genomförde åtgärder med anledning av strategin när den lanserades 2010. Men vi har bara varit i kontakt med två personer som arbetade vid den tidpunkten och som kan påvisa det. De arbetar båda två på regioner.

5.3.2 Kommunerna och regionerna prövar barnets bästa olika ofta

Vår intervjustudie visar att det är vanligt att de kommuner och regioner som vi har undersökt i någon utsträckning prövar barnets bästa vid beslut som rör barn. Flera av kommunerna och regionerna har rutiner och mallar för att pröva barnets bästa vid beslut som rör barn, men det skiljer sig åt hur ofta prövningarna görs i praktiken. Medan flera kommuner som vi har intervjuat bara prövar barnets bästa vid enstaka tillfällen, gör andra kommuner det oftare. En av regionerna har prövat barnets bästa inför ungefär 90 procent av de beslut som regionen har fattat under de senaste åren.

Att vissa kommuner sällan prövar barnets bästa beror bland annat på att prövningar inte efterfrågas av beslutsfattande politiker och tjänstemän, enligt våra intervju-personer. Det krävs även kunskap för att veta när det ska göras samt tid och kunskap för att göra dem, enligt våra intervju-personer.

Flera av våra intervju-personer vittnar om brister i kvaliteten på analyserna. Bland annat förekommer standardsvar när de tjänstepersoner som skriver besluten prövar barnets bästa. Dessutom är det ovanligt att barns egna röster vägs in i besluten. En del intervju-personer har påtalat att barnkonsekvensanalyserna görs för sent och därför inte har någon inverkan på beslutet. Snarare handlar det om att visa på vilka konsekvenser som beslutet får för barn.

5.3.3 Barns delaktighet är en utmaning för många

De flesta kommunala barnrättsstrateger som vi har intervjuat lyfter att kommunerna brister när det gäller att låta barn uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem. I stället för att fråga barnen själva, lyssnar kommunerna in personer som arbetar med barn för att fånga barnperspektivet. Det gäller särskilt i frågor som rör barn som grupp. Flera kommuner uppger att de lyssnar in barn i individärenden. Det kan exempelvis handla om metoder inom socialtjänsten, där ett barn som är föremål för insatser är delaktigt i besluten.

En orsak till att kommunernas arbete med barns delaktighet brister är att det saknas tid och resurser. Men det handlar också om att många upplever att det är svårt samt att kommunerna inte har hittat strukturer och metoder för hur barns åsikter ska samlas in på gruppnivå. Få av de som vi har intervjuat uppger att de har barnråd eller motsvarande dialogforum för att lyssna in barns åsikter.

Det är vanligare med barnråd i våra undersökta regioner. Även om flera regioner, precis som kommunerna, uppger att det är utmanande att lyssna in barns åsikter i frågor som rör dem finns det i regionerna flera exempel på när barn har deltagit i verksamhetsutveckling och i beslut som rör dem. Bland annat har Region Kronoberg utvecklat ett arbetssätt för att systematiskt lyssna in barns åsikter genom något som de kallar vooglers – unga vårdutvecklare. Det innebär att tre verksamheter i regionen arrangerar 3–6 träffar per år för att tillsammans med barn diskutera frågor som antingen verksamheten eller barnen själva anser är relevanta att fokusera på.

Resultatet av diskussionen sammanfattas i en kort rapport tillsammans med planerade insatser som återkopplas till barnen.⁸⁴

5.3.4 Vanligt med grundläggande utbildningsinsatser

Vår intervjustudie visar att det är vanligt att de kommuner och regioner som vi har intervjuat utbildar anställda i barnets rättigheter. Men vår bild är att utbildningsinsatserna oftast är på en grundläggande nivå och riktar sig brett till anställda inom regionen eller kommunen. Få av våra intervjupersoner beskriver att de genomför verksamhetsanpassade utbildningar eller utbildningsinsatser för beslutsfattare.

Det skiljer sig även åt hur ofta utbildningarna äger rum. Vissa kommuner och regioner genomför utbildningar kontinuerligt, medan andra utbildar mer sällan och sporadiskt. Många kommuner uppger att de gjorde utbildningsinsatser inför att barnkonventionen blev lag 2020.

Trots utbildningsinsatserna vittnar flera av våra intervjupersoner om att kunskapen om barnkonventionen fortfarande är låg, särskilt bland politiker och högre tjänstemän i kommunerna. Samtidigt är det viktigt att de förstår exempelvis varför och hur man prövar barnets bästa för att frågan ska kunna prioriteras. Flera av våra intervjupersoner menar även att barnsynen fortfarande är ett hinder för barnrättsarbetet. Det kan exempelvis handla om att barn inte anses kompetenta nog att uttrycka åsikter eller få information i frågor som rör dem. Det visar att mer utbildning om barnkonventionens barnsyn behövs. Barnkonventionens barnsyn handlar om den attityd till barn som formas i konventionens fyra grundprinciper.⁸⁵

5.3.5 Oklara mandat inom kommunala samverkansgrupper för barnrätt

En av strategins principer är att aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan. Vår intervjustudie visar att flera kommuner har samverkansgrupper inom barnrätt, så kallade barnrättsgrupper, som leds av barnrättsstrateger. Barnrättsgrupperna samlar representanter för olika förvaltningar, för att diskutera olika frågor och för att följa upp barnrättsarbetet. Barnrättsgrupperna underlättar barnrättsarbetet genom att ge barnrättsstrategen formella kontaktytor i övriga förvaltningar som gör det enklare att nå ut med

⁸⁴ Region Kronoberg, *Barnets rättigheter*, <https://www.regionkronoberg.se/vardgivare/arbetsomraden-processer/manskliga-rattigheter-och-barnets-rattigheter/barnets-rattigheter/-tab-81087>. Uppdaterad 11 augusti 2025. Hämtad 7 oktober 2025.

⁸⁵ Barnombudsmannen. A. *Lär dig om barnkonventionen – Barnrättsresan* <https://barnrattsresan.barnombudsmannen.se/for-kommuner-och-regioner/1-starta-resan-med-ratt-forutsattningar/a-lar-dig-om-barnkonventionen>. Hämtad den 10 december 2025.

barnrättsarbetet. Men arbetet försvåras av att gruppens medlemmar ofta saknar eller har ett svagt mandat i arbetet. Det är till exempel ovanligt att de som deltar i nätverken har chefspositioner.

Flera av de kommuner som vi har varit i kontakt med saknar barnrättsgrupper. Dessutom har barnrättsgrupper avvecklats i två av kommunerna. En kommunal barnrättsstrateg menar att avsaknaden av en barnrättsgrupp gör det strategiska barnrättsarbetet mer personberoende. Det blir exempelvis svårare att komma med kritiska invändningar om hur en viss förvaltning arbetar med barnrätt.

Det förekommer även att kommuner har andra samverkansstrukturer som rör barn, men som inte är uttalade barnrättsnätverk. I en kommun finns det exempelvis en samverkansstruktur för barn och unga, där förvaltningschefer för kommunens olika förvaltningar ingår tillsammans med barnrättsstrategen. Även om nätverket inte är ett barnrättsnätverk finns det en styrka i att deltagandet sker på chefsnivå.

I några av de regioner som vi har intervjuat finns lokala barnombud eller hållbarhetsombud, som har en liknande funktion som barnrättsgrupperna. Barnombuden arbetar ute i verksamheterna, ofta nära barn, och ansvarar för hur barnets rättigheter omsätts i praktiken. Precis som kommunernas barnrättsgrupper utgör barnombuden en kontaktyta för regionernas barnrättsstrateger. Barnombuden kan exempelvis ge återkoppling på vad som fungerar bra och mindre bra.

Det finns även exempel på samverkan mellan region och kommuner för att stärka barns rättigheter, till exempel det länsgemensamma arbetssättet Kronobarnsmodellen i Kronobergs län som bygger på samverkan mellan hälso- och sjukvården, socialtjänsten och skolan i ärenden där det finns oro kring ett barn. Strategin har varit ett av flera underlag som legat till grund för modellen.

5.4 Olika genomslag i de kommunala förvaltningarna

Vår intervjustudie visar att det skiljer sig åt mellan olika kommunala förvaltningar hur mycket de arbetar med strategins principer eller de frågor som principerna handlar om. En barnrättsstrateg uppger att det kan bero på att förvaltningscheferna prioriterar barnrätt olika mycket. Det kan också bero på att barnrättsstrategen är placerad i en kärnverksamhetsförvaltning, vilket medför att barnrättsarbetet begränsas till att drivas just inom den förvaltningen.

5.4.1 Vissa verksamheter är svårare att nå fram till

Flera kommunala barnrättsstrateger uppger i våra intervjuer att vissa förvaltningar är svårare att nå. Två förvaltningar som nämns återkommande är de med ansvar för utbildning respektive samhällsbyggnad. Inom förvaltningar med ansvar för utbildning finns en uppfattning att de redan arbetar med barnkonventionen i och med att de följer skollagen och läroplanen, enligt flera av våra intervjupersoner. Riksrevisionen konstaterar i sin granskning att det råder olika uppfattningar inom

skolväsendet om det är tillräckligt att följa skollagen för att tillämpa barnkonventionen.⁸⁶

Inom förvaltningar med ansvar för samhällsbyggnadsfrågor menar våra intervju-personer att det ibland finns en uppfattning av att inte vara berörd av barnrättsfrågor med hänvisning till att de inte arbetar direkt mot barn. Men flera av våra intervju-personer påpekar att barn i hög utsträckning berörs av hur en kommun bygger, särskilt i miljöer där barn och unga vistas.

Även några av regionernas barnrättsstrateger vittnar om att det är svårt att nå ut till verksamheter som inte direkt möter barn, men vars arbete påverkar barn.

5.4.2 Oklart hur barnkonventionen ska omsättas i olika verksamheter

En förklaring till att vissa förvaltningar är svåra att nå ut till, enligt våra intervju-personer, är att kommunala förvaltningar i första hand lyssnar på sina respektive sektorsmyndigheter. Det är myndigheter med ansvar inom områden där kommuner och regioner har verksamhetsansvar. Men flera sektorsmyndigheter, som Skolverket, har inte tagit fram någon vägledning om hur barnkonventionen kan omsättas i relevanta verksamheter. Flera barnrättsstrateger vittnar om att det fortfarande råder ovisshet om hur barnkonventionen ska omsättas i olika verksamheter och de framhåller vikten av att sektorsmyndigheterna tar fram vägledningar för att förtydliga det. Flera barnrättsstrateger menar även att det underlättar om det framgår tydligt i relevant lagstiftning hur barnkonventionen ska omsättas inom ett visst verksamhetsområde.

5.5 Kommunerna har olika förutsättningar att arbeta med barnrätt

I det här avsnittet lyfter vi några generella möjligheter och utmaningar i kommunernas barnrättsarbete som inte enbart handlar om strategins genomslag. FN:s barnrättskommitté har konstaterat att det finns regionala skillnader när det gäller hur barnkonventionen efterlevs. Det handlar om skillnader i barns tillgång till god hälso- och sjukvård, sociala tjänster och utbildning.⁸⁷ Vår intervjustudie visar att de kommuner som vi har intervjuat har olika förutsättningar att leva upp till barnkonventionen. Det beror bland annat på hur de har organiserat barnrättsarbetet, kommunernas storlek och resurser samt hur högt politikerna prioriterar barnrättsarbetet.

⁸⁶ RiR 2024:5, s. 69–71.

⁸⁷ Kommittén för barnets rättigheter (2023).

5.5.1 Storlek och politiskt styre påverkar om barnrätt prioriteras

Flera barnrättsstrateger som vi har intervjuat uppger att kommunens storlek och resurser påverkar förutsättningarna för barnrättsarbetet. Kommuner med begränsad budget prioriterar bort styrsignaler som inte är tvingande eller om de upplever att bortprioriteringen inte får konsekvenser. Även om barnkonventionen är lag medför otydligheten om hur den ska omsättas i praktiken att det är möjligt för mindre kommuner att prioritera ner arbetet till ett minimum. Den här bilden bekräftas av organisationen Bris kommunenkät, som visar att kommuner med många invånare i högre grad och inom fler områden har metoder och arbetssätt för att tillämpa barns rättigheter. En orsak till det är att mindre kommuner har bristande resurser.⁸⁸

Flera kommunala barnrättsstrateger vittnar också om att det är svårt att arbeta med barnrätt om politikerna inte visar att det är prioriterat, till exempel genom att efterfråga resultat av arbetet. Vår intervjustudie visar att det är en utmaning som förekommer även i regionerna.

5.5.2 Centralt placerad barnrättsstrateg stärker samordningen av barnrättsarbetet

En viktig faktor för ett samordnat och systematiskt barnrättsarbete i kommuner och regioner är att det finns en centralt placerad barnrättsstrateg eller motsvarande funktion med ansvar för att hålla ihop och driva på barnrättsarbetet. Samtidigt saknar majoriteten av Sveriges kommuner en sådan funktion.⁸⁹ Barnrättsstrategerna i vår intervjustudie har även rollen som mottagare av regeringens styrning eller stöd från myndigheter, och ansvarar för att sprida det i förvaltningen. Det är vanligt att barnrättsstrategerna ger stöd till både den politiska ledningen och till olika förvaltningar.

I vår intervjustudie förekommer det även att barnrättsstrategen i vissa kommuner är placerad i en förvaltning inom ett visst sakområde, i stället för att vara placerad på övergripande nivå. Det medför att barnrättsarbetet stärks inom just den förvaltningen där barnrättsstrategen är placerad, men att den övergripande systematiken och samordningen uteblir. Det blir också svårare för strategen att ge stöd till politiker och tjänstemän i ledningen när de befinner sig längre ner i organisationen.

⁸⁸ Bris (2025), s. 4.

https://www.bris.se/globalassets/1.bilderfilmer/kommunundersokning-2025/bris_kommun--och-regionsundersokning_2025-2.pdf. Hämtad 19 december 2025.

⁸⁹ Bris (2025), s. 7. Enligt enkätundersökningen för 2025 hade bara 39 procent en sådan funktion av de 191 kommuner som besvarade enkäten. Ytterligare 23 procent av de svarande uppgav att de har en person med ansvar att införa barnkonventionen inom vissa delar av verksamheten. Bris enkätundersökning visar också att det är vanligare att kommuner med fler invånare än färre har en barnrättsstrateg.

6 Uppföljningen av efterlevnaden av barnkonventionen i Sverige

I det här kapitlet analyserar vi hur efterlevnaden av barnkonventionen följs upp i Sverige i dag, samt i vilken utsträckning det finns statistik över barns och ungas levnadsvillkor som kan användas för en sådan uppföljning. Analysen ligger till grund för våra slutsatser och förslag om hur uppföljningen av barnkonventionen kan bli mer systematisk och samordnad, samt hur den kan användas för att förbättra styrningen och genomförandet av barnkonventionen.

En systematisk och samordnad uppföljning av efterlevnaden av barnkonventionen behövs för att regeringen ska kunna anpassa sin styrning av barnrättspolitikerna så att den blir träffsäker över tid. Detsamma gäller för beslutsfattare på övriga förvaltningsnivåer. Det framgår också av strategin att beslut och prioriteringar som rör barn ska grundas på aktuell kunskap om barns levnadsvillkor samt att beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas ur ett barnrättsperspektiv.

6.1 Sammanfattande iakttagelser

- Sveriges efterlevnad av barnkonventionen granskas både av FN:s barnrättskommitté och av nationella aktörer. Trots det redovisar ingen en systematisk uppföljning av efterlevnaden på ett sätt som ger en överblickbar bild av hur barnkonventionen efterlevs över tid. Barnombudsmannen har flera olika uppgifter som handlar om att bevaka och driva på efterlevnaden av barnkonventionen. Men inte heller de förmedlar en överblickbar bild över hur konventionen efterlevs.
- Få myndigheter, regioner och kommuner som vi har intervjuat följer upp sitt barnrättsarbete, och ingen av dem gör det systematiskt. En anledning är att de upplever att uppföljning inte efterfrågas. Den uppföljning som genomförs är ofta fokuserad på formalia eller andra saker, som snarare rör den egna verksamheten än resultat och effekter på barnets rättigheter eller levnadsvillkor.
- Sedan 2021 sammanställer Barnombudsmannen inte statistik över barns och ungas levnadsvillkor, men de förbereder sig för att återuppta det arbetet. För att motverka dubbelarbete med statistik över om barns och ungas levnadsvillkor behöver arbetet samordnas.
- Det finns mycket statistik över barns och ungas levnadsvillkor hos statliga myndigheter, men det är svårt att överblicka den och hur den kopplar an till artiklarna i barnkonventionen. För regioner och kommuner sänks värdet av statistiken om den inte kan brytas ner.

- Myndigheter, regioner och kommuner gör egna urvalsundersökningar, som ibland överlappar, både inom och mellan förvaltningsnivåerna. I likhet med statistiken över barns och ungas levnadsvillkor är det svårt att överblicka vilken information som samlas in i olika urvalsundersökningar.

6.2 Ingen systematisk uppföljning av hur barns rättigheter tillgodoses

Det finns flera aktörer som granskar och redovisar arbetet för att stärka barnets rättigheter och hur väl barn får sina rättigheter i barnkonventionen tillgodosedda i Sverige. Men ingen följer systematiskt hur barnkonventionen efterlevs över tid. Redovisningarna täcker ofta avgränsade grupper av barn, ett fåtal artiklar ur barnkonventionen eller avgränsade geografiska områden. Hur grundprinciperna om barnets bästa och barns delaktighet tillämpas eller åtgärder för att stärka barns rättigheter på olika förvaltningsnivåer ingår sällan. I synnerhet inte på den kommunala och regionala nivån.

En anledning till att efterlevnaden av barnkonventionen inte följs upp samlat är dess omfattning och allmänt hållna artiklar, som gör att uppföljningar behöver avgränsas och inriktas för att bli hanterbara. Men vår analys visar att inte heller uppföljningarna av delar av barnkonventionen sker så systematiskt att de följer förändringar över tid.

Regeringen redovisar inte åtgärderna kopplade till målet för barnrättspolitikerna samlat i budgetpropositionerna utan separat för respektive utgiftsområde.⁹⁰ Bara i undantagsfall ger regeringens skrivelser och propositioner information om hur barn får sina rättigheter tillgodosedda över tid.⁹¹ Regeringen redovisar några få indikatorer för att följa barns rättigheter i budgetpropositionerna, i övrigt redovisar regeringen och Regeringskansliet sällan hur det är tänkt att efterlevnaden av barnkonventionen ska följas upp.⁹²

En av granskarna är FN:s barnrättskommitté, som återkommande lämnar rekommendationer till regeringen utifrån hur Sverige lever upp till barnkonventionen. Regeringen redovisar inte samlat vilka åtgärder som har genomförts med anledning av kommitténs rekommendationer, även om Regeringskansliet använder dem i sitt arbete.

⁹⁰ Se prop. 2025/26:1, Utgiftsområde 9, s. 197–200; prop. 2024/25:1, Finansdepartementet, *Budgetpropositionen för 2025*. Utgiftsområde 9, s. 190–193; prop. 2023/24:1, Finansdepartementet, *Budgetpropositionen för 2024*. Utgiftsområde 9, s. 185–188.

⁹¹ Se skr. 2013/14:91, Socialdepartementet, *Åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor i Sverige*, s. 1, 8–9 och 42.

⁹² Se t.ex. Ds. 2007:9, Socialdepartementet. *Ett uppföljningssystem för barnpolitiken. Slutrapport från arbetsgruppen med uppgift att utveckla indikatorer för barnpolitiken*.

Barnombudsmannen gör, genom bland annat sina årsrapporter, tematiska nedslag i olika rättigheter eller för olika grupper av barn. Rapporterna är viktiga för att belysa brister i samhällets förmåga att tillgodose rättigheterna för barn i olika typer av utsatthet, och för att identifiera lämpliga åtgärder inom specifika verksamhetsområden eller för särskilda grupper av barn. Men inte heller de ger en systematisk överblick över efterlevnaden av barnkonventionen över tid eller på olika förvaltningsnivåer. Detta trots att Barnombudsmannen har i uppgift enligt sin instruktion att systematiskt och återkommande följa upp och utvärdera tillämpningen av barnkonventionen i berörda verksamheter hos förvaltningsmyndigheter, kommuner och regioner.⁹³

6.3 Myndigheter, regioner och kommuner följer inte upp sitt barnrättsarbete systematiskt

Ingen av de myndigheter, regioner eller kommuner som vi har intervjuat följer upp sitt barnrättsarbete systematiskt. En anledning är att de upplever att ingen efterfrågar det. En annan anledning är att de saknar resurser för det.

Ingen av myndigheterna i vår analys följer upp sitt barnrättsarbete samlat. Däremot har Socialstyrelsen följt upp arbetet inom ramen för kunskapslyftet och enskilda regeringsuppdrag. Det förekommer även att myndigheterna redovisar insatser som gjorts i sina årsredovisningar.

I den mån regionerna och kommunerna i intervjustudien följer upp sitt arbete handlar det ofta snarare om att lista aktiviteter eller att uppfylla formaliakrav än om att följa upp resultatet för barnets rättigheter. Det kan handla om att följa upp antalet barnkonsekvensanalyser eller prövningar av barnets bästa som har gjorts i underlag inför politiska beslut under ett år. Några kommuner och regioner använder sig av barnbokslut där de listar de aktiviteter inom barnrättsområdet som utförts under året. Gemensamt för uppföljningen är att den bara i begränsad utsträckning innehåller reflektioner om resultat och effekter av arbetet. Riksrevisionen menar att formaliakonsument fokuserad uppföljning kan vara en konsekvens av att barnkonventionens artiklar är allmänt hållna. Det blir då svårt att värdera vad som är en tillräcklig ambitionsnivå eller tillräckligt goda resultat eller kvalitet på till exempel bedömningar av barnets bästa.⁹⁴

Det varierar också i vilken utsträckning som beslutsfattare i kommunerna och regionerna i vår intervjustudie efterfrågar uppföljning. Flera av de kommunala barnrättsstrategerna vi har intervjuat beskriver det som särskilt utmanande att följa upp barnrättsarbetet om det inte finns styrdokument som anger mål eller liknande styrning att värdera resultaten mot. I vissa kommuner och regioner är uppföljningen en del av en bredare uppföljning inom social hållbarhet eller mänskliga rättigheter.

⁹³ 1 § förordningen (2007:1021) med instruktion för Barnombudsmannen.

⁹⁴ RiR 2024:5, s. 81.

Barnrättsstrategier i vår intervjustudie upplever att konsekvenserna uteblir när enskilda kommuner inte lever upp till barnkonventionen. De önskar att staten oftare skulle be om eller ställa krav på uppföljning från kommuner och regioner, eftersom det skulle öka pressen på dem att leverera resultat. Förhoppningen är att ramar för uppföljning från staten skulle ge en utgångspunkt för en mer systematisk uppföljning med möjlighet att jämföra resultat över tid och med andra kommuner och regioner. Ett sådant underlag skulle också kunna förbättra kommunens arbete med att prioritera sina resurser.

6.4 Barnombudsmannen har inte sammanställt statistik över barns och ungas levnadsvillkor sedan 2021

Det ingår i Barnombudsmannens lagstadgade uppgifter att de ska sammanställa statistik över barns och ungas levnadsvillkor, men de har inte gjort det sedan 2021. Barnombudsmannen förbereder att åter börja göra det.

6.4.1 Barnombudsmannen lade ner digitalt statistikverktyg 2021

Barnombudsmannen använder statistik över barns och ungas levnadsvillkor bland annat i sitt arbete med sin årsrapport.⁹⁵ Men sedan 2021, när Barnombudsmannen lade ner det digitala statistikverktyget Max18, har myndigheten enligt Riksrevisionen inte utfört sin uppgift att sammanställa statistik över barns och ungas levnadsvillkor. Barnombudsmannen sammanställde statistik över barns och ungas levnadsvillkor i Max18 mellan 2012 och 2021.⁹⁶ Max18 bestod av ett uppföljningssystem som skulle göra det möjligt att mäta och beskriva de aspekter av barns levnadsvillkor som regeringen bedömde var centrala ur ett barnrättsperspektiv.⁹⁷

Max18 innehöll drygt 50 indikatorer och skulle i första hand användas för att följa upp barns levnadsvillkor på nationell nivå, med ambitionen att göra jämförelser på kommunal och regional nivå. SCB bistod Barnombudsmannen med statistik till Max18, medan ett privat företag tillhandahöll statistikverktyget. Innehållet styrdes av vilken statistik som fanns tillgänglig och hur den förändrades, vilket påverkade möjligheterna till jämförelser och att följa tidsserier.⁹⁸

⁹⁵ Barnombudsmannen (2025a), *Att sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor – en delredovisning av regeringsuppdraget*. Dnr: BO 2025-0091, s. 3.

⁹⁶ Max18 fanns mellan 2011 och 2021. Mellan 1995 och 2010 samlade Barnombudsmannen statistik om barns och ungas levnadsvillkor tillsammans med SCB i en bok som publicerades vart tredje år. Den kallades "Upp till 18". Se Barnombudsmannen (2019), *Internt dokument – Översyn av Max18*. Daterat 2019-05-16.

⁹⁷ Prop. 2009/10:232, s. 20; Ds 2007:9.

⁹⁸ Barnombudsmannen (2019).

Barnombudsmannen planerade under 2018 att lägga till ett trettiotal indikatorer till Max18 för att bättre kunna mäta barns levnadsvillkor utifrån barnkonventionens artiklar. Det skulle även medföra fler leverantörer av data. Utvecklingsarbetet pausades 2019. År 2021 lade Barnombudsmannen ner Max18 på grund av höga kostnader och ett lågt antal användare både externt och internt på myndigheten. Myndigheten bedömde att det krävdes kompetens inom bland annat kvantitativa metoder och statistik samt teknisk kompetens för att förvalta och uppdatera Max18.⁹⁹

6.4.2 Barnombudsmannen planerar att sammanställa statistik över barns och ungas levnadsvillkor inom utvalda delar av barnkonventionen

Regeringen bedömer i sitt svar på Riksrevisionens granskning att Barnombudsmannens arbete med att sammanställa statistik inte uppfyller deras förväntningar. Medan Riksrevisionen föreslog att regeringen bör ompröva ansvarsfördelningen, ansåg regeringen att Barnombudsmannen även fortsatt är bäst lämpad att sammanställa statistiken.¹⁰⁰ Regeringen har därefter gett Barnombudsmannen i uppdrag att redovisa hur den planerar att fullgöra uppgiften att sammanställa statistik över barns och ungas levnadsvillkor på kort och lång sikt.¹⁰¹

Enligt Barnombudsmannens redovisning av uppdraget avser Barnombudsmannen att fokusera sammanställningen av statistik till fyra barnrättsliga målområden:

1. rätten att skyddas mot alla former av våld (artikel 19)
2. rätten till bästa möjliga hälsa (artikel 24)
3. rätten till utbildning (artikel 28 och 29)
4. rätten till en god levnadsstandard (artikel 27).¹⁰²

Arbetet ska kombinera kvantitativa data med barns egna berättelser för att synliggöra skillnader mellan officiell statistik och barns faktiska erfarenheter. Barnombudsmannen planerar att genomföra en återkommande nationell Barnbarometer för att samla in barns berättelser.¹⁰³ Av våra intervjuer med företrädare för Barnombudsmannen framgår att målområdena kommer att utvidgas på sikt, för att täcka fler artiklar i barnkonventionen.

⁹⁹ Barnombudsmannen (2025a), s. 3; Barnombudsmannen (2019).

¹⁰⁰ Skr. 2024/25:9, s. 17–18.

¹⁰¹ Barnombudsmannen (2025a), s. 3; Regeringsbeslut S2025/00979. Socialdepartementet. *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Barnombudsmannen.*

¹⁰² Barnombudsmannen (2026), *Att sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor – en slutredovisning av regeringsuppdraget. Dnr: BO 2025–0091*, s. 3.

¹⁰³ *Ibid*, s. 3.

Barnombudsmannen beräknar att arbetet kommer att kosta mellan två och tre miljoner kronor mellan 2026 och 2028, men specificerar inte hur kostnaderna kommer att fördelas mellan arbetet med statistik och Barnbarometern.¹⁰⁴ Under den tiden planerar Barnombudsmannen bland annat att ta fram en handlingsplan för arbetet, inklusive utveckling och drift av myndighetens webbplats för sammanställning, analys och kommunikation av statistik.¹⁰⁵ Regeringen höjde i budgetpropositionen 2026 Barnombudsmannens förvaltningsanslag med ungefär 12,5 miljoner kronor, från drygt 28 till nästan 41 miljoner kronor, per år. Syftet var att stärka myndighetens kapacitet och långsiktiga arbete.¹⁰⁶

6.4.3 Risk för dubbelarbete i statistikarbetet inom barnrättspolitiken och ungdomspolitiken

Ungdomspolitiken och barnrättspolitiken överlappar när det gäller unga mellan 13 och 18 år. Det beror på att barnkonventionen definierar ett barn som varje människa under 18 år, medan ungdomspolitiken omfattar individer mellan 13 och 25 år.¹⁰⁷

Vår analys visar att uppdelningen i barnrättspolitik och ungdomspolitik kan riskera att medföra dubbelarbete när Barnombudsmannen åter utför sin uppgift att sammanställa statistik över barns och ungas levnadsvillkor. Skälet är att MUCF redan sammanställer statistik över levnadsvillkoren för barn och unga mellan 13 och 25 år i sitt digitala statistikverktyg Ung idag. Ung idag omfattar indikatorer inom de sex områdena arbete och boende, ekonomisk och social utsatthet, fysisk och psykisk hälsa, inflytande och representation, kultur och fritid samt utbildning. Vi bedömer att flera av de indikatorer som MUCF erbjuder är relevanta även för Barnombudsmannens planerade arbete med att sammanställa statistik. Om Barnombudsmannen och MUCF sammanställer samma statistik för delvis överlappande åldersgrupper innebär det att de delvis dubbelarbetar. Det medför också ett dubbelarbete för de myndigheter som tillhandahåller statistiken till dem.

Dubbelarbete riskerar att medföra effektivitetsförluster i staten, men också att staten får en otydlig roll gentemot andra aktörer. De företrädare för MUCF som vi har intervjuat beskriver barnrättsstrategier i kommuner och regioner som en av deras viktigaste målgrupper. Våra intervjuer visar också att det kan vara svårt för barnrättsstrategerna att särskilja Barnombudsmannens och MUCF:s ansvar från varandra, och bedömer att den otydligheten kan växa om myndigheterna erbjuder överlappande statistik. Barnombudsmannen och MUCF har samordnat sig i olika

¹⁰⁴ Barnombudsmannen (2026), *Att sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor – en slutredovisning av regeringsuppdraget*. Dnr: BO 2025–0091, s. 17.

¹⁰⁵ E-post från Barnombudsmannen, 2026-01-19.

¹⁰⁶ Prop. 2025/26, Utgiftsområde 9, s. 208–209.

¹⁰⁷ Prop. 2025/26:1 Finansdepartementet, *Budgetpropositionen för 2026*. Utgiftsområde 17, s. 16. Se även prop. 2013/14:191, Utbildningsdepartementet, *Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande*, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354.

frågor genom åren, men har inte etablerat några former för att samordna sig kontinuerligt.

6.5 Myndigheternas statistik över barns och ungas levnadsvillkor är inte samordnad

Det finns mycket statistik över barns och ungas levnadsvillkor vid olika myndigheter, men eftersom den inte finns sammanställd är den svår att överblicka. Allra mest riskerar det att försvåra för barnrättsstrateger inom kommunala verksamheter.

6.5.1 Svårt att överblicka omfattande statistik över barns och ungas levnadsvillkor

Vår analys visar att det är svårt och tidskrävande att överblicka vilken statistik över barns och ungas levnadsvillkor som finns hos olika myndigheter, eftersom ingen sammanställer den. Vi bedömer att det gör det svårare för kommuner och regioner att tillämpa strategins princip att kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut som rör barn.

Barnrättsstrategerna i regioner och kommuner som ingår i vår intervjustudie använder statistik från olika myndigheter. Vi har på en övergripande nivå undersökt vilken statistik över barns och ungas levnadsvillkor som sju myndigheter erbjuder för externa användare. Syftet var att få en uppfattning om vilka utmaningar som finns med att överblicka, sammanställa och kombinera statistiken.¹⁰⁸ Vi har också undersökt tidigare kartläggningar, till exempel den departementsskrivelse som låg till grund för Max18 och en sammanställning av indikatorerna i Max18.¹⁰⁹ Vi kan utifrån det konstatera att det finns en stor mängd statistik som rör barn hos statliga myndigheter. Enbart de sju myndigheter som vi har fokuserat på har totalt över 200 indikatorer som rör någon grupp av barn upp till 18 år.

Flera barnrättsstrateger i vår intervjustudie efterfrågar att statistik som är relevant för barnrättsarbetet sammanställs nationellt. Sedan Barnombudsmannen lade ner Max18 sammanställer ingen myndighet statistik över barns och ungas levnadsvillkor utifrån barnkonventionen. Det medför att tjänstemän i kommuner, regioner och myndigheter som arbetar med barnets rättigheter själva måste bedöma vilken statistik som är relevant för dem och leta reda på den statistik de behöver.

Vissa kommuner har kommunala statistikfunktioner som kan ge stöd till barnrättsstrateger, men i andra kommuner ansvarar de själva för att hitta och bearbeta statistik. Särskilt svårt är det enligt några barnrättsstrateger att välja ut ett hanterbart antal indikatorer som tillsammans kan användas för att följa barns levnadsvillkor.

¹⁰⁸ Boverket, Folkhälsomyndigheten, Kulturanalys, MUCF, SCB, Skolverket och Socialstyrelsen.

¹⁰⁹ Se Ds 2007; Barnombudsmannen. *Lista med indikatorer Max18 (excel)*. Odaterad. Inkom 2025-09-29.

Vi bedömer att förutsättningarna att använda statistik över barns och ungas levnadsvillkor för att följa upp barnkonventionen eller som grund för beslut och prioriteringar som rör barn rimligen är ännu sämre i kommuner och regioner som inte har ett utpekad ansvar för och avsatt arbetstid för barnrättsarbetet. Bris årliga enkätundersökning till kommuner visar att ungefär hälften av kommunerna i undersökningen har pekat ut vem eller vilka som har ett förvaltningsövergripande ansvar för barnrättsarbetet.¹¹⁰

6.5.2 Minskat värde om statistiken inte kan brytas ner på kommunnivå

I vår intervjustudie uppger flera barnrättsstrateger att de behöver uppmärksamma beslutsfattare på hur den egna regionen eller kommunen skiljer sig från jämförbara kommuner eller regioner. Men en del av statistiken på nationell nivå är svår att bryta ner, särskilt den som är baserad på urvalsundersökningar. Statistik som kommer från urvalsundersökningar baseras på ett mindre antal observationer, det vill säga svarande individer. Det gör att möjligheterna minskar att bryta ner statistik till exempelvis kommunal nivå eller för att belysa vissa grupper av barn. Förutom att det är ett problem i det praktiska barnrättsarbetet i kommuner, har FN:s barnrättskommitté belyst svårigheterna att bryta ner svensk statistik på vissa grupper av barn. Även urvalsundersökningar som täcker en stor andel av barnen i en kommun eller region kan vara svåra att bryta ner på grupper av barn, för att antalet observationer blir för litet.

Vår intervjustudie visar också att tillgången till statistik skiljer sig åt när det gäller olika grupper av barn. De barnrättsstrateger i regioner och kommuner som vi har intervjuat upplever att det finns bättre tillgång till statistik om äldre än om yngre barn. Socialstyrelsen uppger i vår intervju att de inom ett regeringsuppdrag som ska avrapporteras i april 2026 förbereder för att insamlingen av uppgifter från hälso- och sjukvården ska kunna utökas, och även omfatta uppgifter från öppen- vården, vilket skulle kunna öka datatillgängligheten om yngre barn.

6.6 Myndigheter, regioner och kommuner gör egna urvalsundersökningar om barns levnadsvillkor

Myndigheter samt vissa regioner och kommuner gör egna urvalsundersökningar riktade till barn och unga i olika åldrar. Vissa undersökningar handlar mer övergripande om barns och ungas levnadsvillkor och andra har fokus på till exempel folkhälsa. Flera innehåller likartade frågor om barns vardag, och Barnombudsmannen överväger att utveckla en egen undersökning. För att dra nytta av all den information som samlas in och samtidigt undvika dubbelarbete, bedömer vi att undersökningarna behöver kartläggas och eventuellt koordineras.

¹¹⁰ Bris (2024), *Bris kommunundersökning 2024. Det är i kommunerna det börjar*, s. 5 och 16.

SCB genomför en undersökning av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF) som riktar sig till barn mellan 12 och 18 år. Barn-ULF handlar om barns vardag och innehåller frågor om bland annat situationen i skolan, vad de gör på fritiden och hur de mår. Trots att urvalet i Barn-ULF omfattar 30 000 individer, kan antalet observationer bli för litet för att resultaten ska kunna redovisas nedbrutet på lägre geografisk nivå eller på grupper av barn.

Flera av kommunerna som vi har intervjuat genomför MUCF:s ungdomsenkät Lokal uppföljning av ungdomspolitik (LUPP). LUPP riktar sig till unga mellan 13 och 25. Den innehåller till viss del frågor inom liknande områden som Barn-ULF. 110 kommuner använder LUPP regelbundet för att följa upp ungas levnadsvillkor lokalt. LUPP omfattar omkring 50 000 individer totalt. MUCF genomför även en nationell urvalsundersökning av barns och ungas levnadsvillkor med liknande frågor som LUPP-enkäten. Den är ett viktigt verktyg i myndighetens arbete med att följa och ta fram kunskap om ungas levnadsvillkor på nationell nivå.

Även flera regioner, bland andra Region Skåne och Region Sörmland, genomför egna undersökningar av barns levnadsvillkor. Undersökningarna har flera likheter men varierar i åldersgrupper och frågor. Vissa av undersökningarna genomförs i samarbete med Folkhälsomyndigheten, som samlar in motsvarande information på nationell nivå. Flera kommuner genomför även alkohol- och drogvaneundersökningar bland unga. Det förekommer också att kommuner köper in olika urvalsundersökningar från privata företag.

Företrädare för MUCF framhåller i en intervju att det är viktigt att insamlingen av information från unga samordnas, så att unga inte behöver besvara liknande frågor vid upprepade tillfällen. Även företrädare för Barnombudsmannen har i vår intervju lyft fram vikten av att noga avväga vilka frågor som ställs till barn, men då betonat att deras erfarenheter visar att barn och unga gärna svarar på frågor under förutsättning att de är väl formulerade utifrån barnets eller den ungas perspektiv. Även vår konsultation med barn visar att barn gärna svarar på frågor under förutsättning att syftet med frågorna känns angeläget och att de får återkoppling efteråt.

Referenser

Barnombudsmannen (2014), *Barnombudsmannens tilläggsrapport till FN:s kommitté för barnets rättigheter angående Sveriges femte periodiska rapport 2014-03-01*.

<https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument/barnkonventionen/fns-barnrattskommitté/2012/barnombudsmannens-tillaggsrapport-till-barnrattskommitten-20140301.pdf>. Hämtad 10 februari 2026.

Barnombudsmannen (2015), *Uppdrag att sprida den nationella strategin för att stärka barnets rättigheter – redovisning av uppdrag (S2011/8293/FST)*.
Dnr 9.3:0677/12.

Barnombudsmannen (2019), *Internt dokument – Översyn av Max18*.
Daterat 2019-05-16.

Barnombudsmannen (2021), *Det här är barnkonventionen*.
<https://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/om-barnkonventionen/?currentCategories=>. Uppdaterad 6 februari 2026.
Hämtad 12 mars 2026.

Barnombudsmannen (2022), *FN:s konvention om barnets rättigheter. Tilläggsrapport – Sverige. Sveriges sjätte och sjunde rapportperiod*. 15 augusti 2022.
https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument/publikationer/loipr220927_sv.pdf. Hämtad 12 februari 2026.

Barnombudsmannen. Lista med indikatorer Max18 (excel). Odaterad.
Inkom 2025-09-29.

Barnombudsmannen (2025a), *Att sammanställa statistik över barns och ungas levnadsvillkor – en delredovisning av regeringsuppdraget*.
Dnr: Barnombudsmannen 2025–0091.

Barnombudsmannen (2025b), *Barnkonventionen i rättspraxis. En genomgång av hur barnkonventionen använts i rättspraxis sedan barnkonventionen blev lag*.

Barnombudsmannen (2025c), *Underlag till Statskontorets uppdrag: ”Följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter”*.
Dnr BO2025-0245.

Barnombudsmannen (2026), *Att sammanställa statistik över barns och ungas levnadsvillkor – en slutredovisning av regeringsuppdraget*. Dnr: BO 2025–0091.

Barnombudsmannen. *A. Lär dig om barnkonventionen – Barnrättsresan.*
<https://barnrattsresan.barnombudsmannen.se/for-kommuner-och-regioner/1-starta-resan-med-ratt-forutsattningar/a-lar-dig-om-barnkonventionen>.

Hämtad den 10 december 2025.

Bilaga till protokoll I:20 vid regeringssammanträde 2010-06-23, S2010/4938/SF. Socialdepartementet. *Handslaget – en överenskommelse mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting om att stärka barnets rättigheter.*

Bris (2024), *Bris kommunundersökning 2024. Det är i kommunerna det börjar.*

Bris (2025), *Olika förutsättningar – alltid samma rättigheter. Bris kommun- och regionundersökning 2025.*

https://www.bris.se/globalassets/1.bilderfilmer/kommunundersokning-2025/bris_kommun--och-regionsundersokning_2025-2.pdf.

Hämtad 7 december 2025.

Ds. 2007:9, Socialdepartementet. *Ett uppföljningssystem för barnpolitiken. Slutrapport från arbetsgruppen med uppgift att utveckla indikatorer för barnpolitiken.*

Förordningen (2007:1021) med instruktion för Barnombudsmannen.

Förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

Institutet för mänskliga rättigheter (2022), *Kompletterande information till FN:s kommitté för barnets rättigheter.*

Kommittén för barnets rättigheter (2023), *Konventionen om barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/6–7.*

Lagen (1993:335) om Barnombudsman.

Prop. 2009/10:232, Socialdepartementet, *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige*, bet. 2010/11:SoU3, rskr. 2009/10:35.

Prop. 2017/18:186, Socialdepartementet, *Inkopporering av FN:s konvention om barnets rättigheter*, bet. 2017/18:SoU25, rskr. 2017/18:389.

Prop. 2013/14:191, Utbildningsdepartementet, *Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande*, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354.

Prop. 2025/26:1, Finansdepartementet, *Budgetpropositionen för 2026.*

Regeringsbeslut A2020/02109/MRB, Arbetsmarknadsdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Barnombudsmannen.*

Regeringsbeslut S2025/00065 (delvis), Socialdepartementet, *Uppdrag till Statskontoret att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter*. 2025-01-16.

Regeringsbeslut S2011/8293/FST (delvis), Socialdepartementet, *Uppdrag att kommunicera strategin för att stärka barnets rättigheter*. 2012-07-12.

Regeringsbeslut Fi2024/01483, Finansdepartementet, *Ta fram ett ramverk för vägledning för konsekvensutredningar och erbjuda handledning*.

Regeringsbeslut S2025/00979, Socialdepartementet. *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Barnombudsmannen*.

Regeringsbeslut A2020/02109/MRB, Arbetsmarknadsdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Barnombudsmannen*.

Regeringsbeslut A2021/01408, A2021/01397 (delvis), Arbetsmarknadsdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende anslag 5:2 Barnets rättigheter*.

Regeringsbeslut S2022/02829, Socialdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende anslag 5:2 Barnets rättigheter inom utgiftsområde 9*.

Regeringsbeslut S2023/02468, Socialdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Barnombudsmannen*.

Regeringsbeslut S2023/02469, Socialdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende anslag 5:2 Barnets rättigheter inom utgiftsområde 9*.

Regeringsbeslut S2025/00979, Socialdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Barnombudsmannen*.

Regeringsbeslut S2023/03257 (delvis), Socialdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende anslag 5:2 Barnets rättigheter*.

Regeringsbeslut S2025/00976, Socialdepartementet, *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende anslag 5:2 Barnets rättigheter*.

Region Kalmar län, *Hållbarhetsplan 2025–2027*.

Region Kronoberg, *Barnets rättigheter*,
<https://www.regionkronoberg.se/vardgivare/arbetsomraden-processer/manskliga-rattigheter-och-barnets-rattigheter/barnets-rattigheter/> - tab-81087.

Uppdaterad 11 augusti 2025. Hämtad 7 oktober 2025.

RiR 2024:5, Riksrevisionen, *Statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen – höga ambitioner men otillräckligt genomförande*.

Skollag (2010:800).

Skr. 2013/14:91, Socialdepartementet, *Åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor i Sverige.*

Skr. 2024/25:9, Socialdepartementet, *Riksrevisionens rapport om statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen.*

Socialtjänstlag (2025:400).

SOU 2016:19, Barnrättsutredningen, *Barnkonventionen blir svensk lag.*

SOU 2020:63, Barnkonventionsutredningen, *Barnkonventionen och svensk rätt.*

SOU 2023:40, *Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen.*

Statskontoret, "Barns rättigheter",

<https://forum.statskontoret.se/konsekvensutredning/beakta-perspektiv/manniskor-och-deras-rattigheter/barns-rattigheter/>. Hämtad 2 februari 2026.

Statskontoret 2015:9, *Utvärdering av regeringens strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken.*

Statskontoret (2018), *Strategier och handlingsplaner – ett sätt för regeringen att styra?* OOS 33.

Statskontoret 2019:14, *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter.* Slutrapport.

Statskontoret 2020:4, *Utvärdering av en arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020.*

Statskontoret (2022), *Regeringens styrning i tvärsektoriella frågor.* OOS 44.

Statskontoret (2023), *Kunskapsammanställning om nationella strategier.* 2023/72–5.

Statskontoret 2023:16, *Kunskapslyftet för barnets rättigheter.*

Bilaga 1

Regeringsuppdraget

Uppdrag till Statskontoret att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter

Regeringens beslut

Regeringen ger Statskontoret i uppdrag att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter, med fokus på det arbete som har genomförts med anledning av den nationella strategin om att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232). I uppdraget ingår att föreslå hur regeringen kan stärka effektiviteten och genomslaget av arbetet på statlig, regional och kommunal nivå.

Statskontoret ska

- följa upp och analysera regeringens insatser och det arbete som har genomförts med anledning av strategin med särskilt fokus på vilka utmaningar och möjligheter som statliga, regionala och kommunala aktörer har haft i arbetet med att tillämpa barnets rättigheter i praktiken,
- analysera och bedöma om strategin och dess principer har fått genomslag samt om strategin har bidragit till genomförandet av barnkonventionen,
- med utgångspunkt i analysen, lämna förslag på hur regeringen kan utveckla den strategiska styrningen av arbetet inom barnets rättigheter för att åstadkomma ett effektivt och långsiktigt arbete med genomförandet av barnkonventionen inom både statlig, regional och lokal nivå,
- lämna förslag på lämpliga åtgärder för att säkerställa ett systematiskt och samordnat genomförande och uppföljning av barnkonventionen,
- lämna förslag på vilket eller vilka typer av styrmedel som lämpar sig bäst för regeringens fortsatta arbete.

Statskontoret ska löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider. Statskontoret ska senast den 31 mars 2026 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Under genomförandet av uppdraget ska Statskontoret inhämta synpunkter från Barnombudsmannen, länsstyrelserna och andra relevanta statliga myndigheter, kommuner och regioner, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och civilsamhällsorganisationer.

Redovisningen av uppdraget ska hänvisas till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Målet för barnrättspolitikerna är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.

År 2010 antog riksdagen en strategi för barnrättighetsarbetet – Strategi för barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232, bet. 2010/11:SoU3, rskr. 2010/11:35).

I strategin, som fortfarande gäller, finns nio principer som uttrycker grundläggande förutsättningar för att skydda och främja barnets rättigheter och ett antal prioriterade områden inom vilka det finns behov av att genomföra åtgärder.

Strategin utgår från de mänskliga rättigheter som varje barn upp till 18 år ska tillförsäkras enligt internationella konventioner, särskilt de åtaganden som följer av Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Barnkonventionen ratificerades av Sverige 1990 och är sedan den 1 januari 2020 svensk lag. Rättigheterna i barnkonventionen ska tillförsäkras alla barn oavsett bl.a. ålder, kön och funktionsnedsättning.

Strategin syftar till att stärka barnets rättigheter inom alla berörda områden och verksamheter på statlig och kommunal nivå. I strategin beskrivs att de åtgärder som utförs utifrån strategin kan komma att se olika ut för olika aktörer och även förändras i takt med samhällsutvecklingen, omvärldsförändringar och kunskapen om barns levnadsvillkor. Av strategin framgår också att den ska ses över och följas upp för att säkerställa att den är effektiv och användbar för att stärka barnets rättigheter i Sverige.

Regeringen gav 2012 Barnombudsmannen i uppdrag att genomföra insatser för att sprida och kommunicera strategin och därigenom ytterligare driva på arbetet med barns rättigheter i kommuner, regioner och statliga myndigheter (S2011/08293). Syftet med uppdraget var att kommuner, regioner och statliga myndigheter skulle känna till hur strategins nio principer kunde användas som verktyg för att säkerställa barnets rättigheter inom den egna verksamheten. Uppdraget, som fick namnet Pejling och dialog, genomfördes mellan 2012–2014 och redovisades av Barnombudsmannen i rapporten Barns expertråd till kommuner, landsting och myndigheter Pejling och dialog 2012–2014.

Statskontoret har haft regeringens uppdrag att analysera kunskapslyftet för barnets rättigheter. År 2023 publicerade myndigheten sin rapport och konstaterade att kunskapslyftet hade varit framgångsrikt i vissa avseenden.

År 2024 lämnade Riksrevisionen sin granskningsrapport Statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen – höga ambitioner men otillräckligt genomförande (RiR 2024:5). Riksrevisionens övergripande slutsats är att statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen inte har varit tillräckligt effektiva och rekommenderar regeringen att bl.a. säkerställa en tydlig och samordnad styrning och uppföljning av genomförandet av konventionen.

Riksrevisionen framhåller särskilt strategin som ett exempel på detta och menar att betydelsen av den varit för svag för olika aktörers barnrättsarbete.

År 2023 lämnade FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) rapporten Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport (CRC/C/SWE/CO/6-7). I rapporten rekommenderar kommittén Sverige att uppdatera den nationella strategin, utarbeta en handlingsplan för dess ändamålsenliga genomförande och utvärdera hur arbetet med att genomföra barns rättigheter i enlighet med strategin fortgår.

Barnombudsmannen framhåller i sin rapport till barnrättskommittén att strategin inte har ett tidsperspektiv och att den saknar en kopplad konkret handlingsplan och uppföljningssystem (Rapport till FN:s kommitté för barnets rättigheter inför kommitténs lista med frågeställningar till Sverige inför dess sjätte och sjunde rapportering, 2020-02-27).

Skälen för regeringens beslut

Regeringen anser att strategin har varit betydelsefull för genomförandet av barnkonventionen då den är en gemensam utgångspunkt för alla offentliga aktörer i deras arbete med barnets rättigheter. Över tid och utifrån politiska prioriteringar har olika åtgärder vidtagits där utgångspunkten har varit strategins principer och prioriterade områden. Åtgärderna har årligen redovisats i budgetpropositionen. Regeringen bedömer att de iakttagelser och slutsatser samt rekommendationer som Riksrevisionen lämnat utgör ett värdefullt bidrag i regeringens fortlöpande arbete för att Sverige ska uppfylla det åtagande som ratificeringen av barnkonventionen innebär (skr. 2024/25:9). Sedan strategin beslutades har regeringen vidtagit ett flertal åtgärder, men betydande utmaningar med barnkonventionens genomförande återstår.

Arbetet med att säkerställa barns rättigheter i Sverige berör ett stort antal aktörer inom det offentliga, på så väl statlig som regional och kommunal nivå. Detta ställer stora krav på ett systematiskt och samordnat arbete.

Regeringens ambition är att säkerställa att alla barn i Sverige får sina rättigheter tillgodosedda och har det skydd och stöd som barnkonventionen garanterar. Uppdraget till Statskontoret syftar till att ge regeringen underlag till fortsatt och mer effektiv styrning av barnrättspolitiken. Genom att följa upp och analysera det arbete som har genomförts med anledning av strategin vill regeringen utveckla en mer systematisk och samordnad struktur för att effektivisera genomförandet av barnkonventionen i praktiken.

Bilaga 2

Metod och genomförande

I den här bilagan redogör vi närmare för hur vi har genomfört uppdraget, det vill säga vilka huvudsakliga metoder och vilket material som vi har använt oss av. Vi inleder med att beskriva hur vi har tolkat uppdraget.

Tolkning av uppdraget

Statskontoret har haft i uppdrag att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter, med fokus på det arbete som har genomförts med anledning av den nationella strategin om att stärka barnets rättigheter i Sverige.¹¹¹

Vi har tolkat uppdraget som att det består av en analysdel och en förslagsdel (se tabell 1).

Analysdelen följer upp och analyserar strategins genomslag på olika förvaltningsnivåer. Vi fokuserar på vilken betydelse som strategin har haft för ett urval statliga myndigheter, kommuner och regioner i deras arbete att genomföra barnkonventionen.

Förslagsdelen analyserar hur regeringen kan styra barnrättspolitiken, för att stärka effektiviteten och genomslaget i arbetet med barnkonventionen. Vi har utgått från vår analys av strategin, men breddat analysen till att bli mer systemövergripande. Det innebär att vi även till viss del har analyserat andra åtgärder inom politikområdet med särskilt fokus på hur efterlevnaden av barnkonventionen följs upp. Skälet är dels att det efterfrågas i uppdraget, dels att vi ser att uppföljning kan ha betydelse både för att driva på barnrättsarbetet och göra det mer strategiskt.

¹¹¹ Regeringsbeslut S2025/00065 (delvis), Socialdepartementet, *Uppdrag till Statskontoret att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter*. 2025-01-16.

Tabell 1. Analysens inriktning och delfrågor.

Analysdel	Strecksats i uppdraget	Delfrågor
Analysdel: Strategins betydelse för myndigheters, regioners och kommuners genomförande av barnkonventionen	<ul style="list-style-type: none"> Följa upp och analysera regeringens insatser och det arbete som har genomförts med anledning av strategin med särskilt fokus på vilka utmaningar och möjligheter som statliga myndigheter, regioner och kommuner har haft i arbetet med att tillämpa barnets rättigheter i praktiken. Analysera och bedöma om strategin och dess principer har fått genomslag samt om strategin har bidragit till genomförandet av barnkonventionen. 	<ul style="list-style-type: none"> Är strategin utformad på ett ändamålsenligt sätt? Har strategin bidragit till att stärka förutsättningarna att arbeta med barnets rättigheter? Vilka typer av genomslag har strategin haft i arbetet med barnets rättigheter? Vilka utmaningar möter de i arbetet med strategin?
Förslagsdel: Utveckla regeringens styrning och uppföljning	<ul style="list-style-type: none"> Lämna förslag med utgångspunkt i vår analys på hur regeringen kan utveckla den strategiska styrningen av arbetet med barnets rättigheter. Syftet är att åstadkomma ett effektivt och långsiktigt arbete med att genomföra barnkonventionen inom statliga myndigheter, regioner och kommuner. Lämna förslag på lämpliga åtgärder för att säkerställa ett systematiskt och samordnat genomförande och en uppföljning av barnkonventionen Lämna förslag på vilket eller vilka typer av styrmedel som lämpar sig bäst för regeringens fortsatta arbete. 	<ul style="list-style-type: none"> Hur kan regeringens styrning möta de utmaningar som ingår i att genomföra barnkonventionen? Hur kan regeringen använda sina styrmedel så att resurser och åtgärder får mest nytta? Hur kan regeringens styrning bli mer tydlig, sammanhållen och verksamhetsanpassad? Hur genomför myndigheter och andra aktörer uppföljningen av barnkonventionen i dag? Hur kan uppföljningen utvecklas så att den blir mer systematisk och samordnad?

Avgränsningar av vårt uppdrag

Vår analys ger huvudsakligen en nulägesbild av strategins betydelse för att genomföra barnkonventionen. Det beror på att det finns metodologiska utmaningar med att hämta in information om strategins första år, eftersom de flesta av våra intervjupersoner i myndigheter, kommuner och regioner inte var verksamma då. Dessutom har det varit svårt att särskilja strategins betydelse för att genomföra barnkonventionen i Sverige från effekten av andra styrmedel. Därför har vår analys av strategin avgränsats till hur den fungerar som styrmedel för att förbättra statliga myndigheters, regioners och kommuners förutsättningar att arbeta för att stärka barnets rättigheter.

Ytterligare ett skäl till att vi har fokuserat på hur strategin har fungerat som styrmedel är att strategin saknar åtgärder, exempelvis regeringsuppdrag till en särskild myndighet. I tidigare utvärderingar av olika strategier har Statskontoret fokuserat på resultat och effekter av de olika åtgärder som omfattas av strategin, snarare än av strategin i sig eller dess funktion som styrinstrument. Det beror på att strategier i sig inte är formellt bindande att följa.¹¹²

Vi har heller inte utvärderat genomslaget av varje princip, utan har fokuserat på ett urval av principer i strategin. Syftet med det har framför allt varit att visa på utmaningar och möjligheter som de olika aktörerna möter i sitt barnrättsarbete. Vi har särskilt tagit fasta på de principer som rör uppföljning av barnrättsarbetet och statistik om barns och ungas levnadsvillkor, eftersom arbetet med de principerna har legat till grund för vår analys av uppföljningen av barnkonventionen. Vi har inte alls undersökt genomslaget av strategins första princip om hur lagstiftningen stämmer överens med barnkonventionen.

Metod och material

Vi har använt flera olika metoder för att genomföra uppdraget, som intervjuer och dokumentstudier. Vi har intervjuat ett urval kommuner, regioner och myndigheter samt SKR och civilsamhällesorganisationer. Syftet med intervjuerna har framför allt varit att få en bild av hur myndigheterna, kommunerna och regionerna arbetar med de frågor som strategins principer berör, i vilken utsträckning och på vilket sätt de har använt strategin, vilka utmaningar och möjligheter som de möter i sitt barnrättsarbete samt vilka åtgärder som de anser att regeringen behöver vidta för att barnrättsarbetet ska stärkas. Totalt har vi genomfört 39 intervjuer.

Intervjuer

Vi har intervjuat barnrättsstrateger i 13 kommuner och 5 regioner. Vårt urval har inriktats på kommuner och regioner som har en utsedd funktion för barnrättsarbetet. Det hade 39 procent av kommunerna i Bris årliga kommunundersökning 2025.¹¹³ Vi har även tagit hänsyn till aspekter som geografisk spridning och storlek när vi gjort vårt urval av kommuner och regioner.

Vi har valt att intervjua barnrättsstrateger i kommuner och regioner. De kan ge oss en mer överblickande och strategisk bild av barnrättsarbetet i organisationen än mer verksamhetsnära roller. Barnrättsstrateger ska driva på arbetet för att stärka

¹¹² Statskontoret (2023), *Kunskapssammanställning om nationella strategier*, s. 9.

¹¹³ Bris. *Olika förutsättningar – alltid samma rättigheter. Bris kommun- och regionundersökning 2025*, s. 7.

https://www.bris.se/globalassets/1.bilderfilmer/kommunundersokning-2025/bris_kommun--och-regionundersokning_2025-2.pdf. Hämtad 7 december 2025. 191 kommuner besvarade enkätundersökningen.

barnets rättigheter i sin organisation, och deras bild av arbetet är inte nödvändigtvis representativ för hela organisationen. Vårt val kan innebära att verksamhetsnära perspektiv inte kommer fram. Men vi har bedömt att barnrättsstrategernas överblickande och strategiska roll medför att de kan förse oss med de perspektiv på utmaningar och möjligheter som vi har behövt för att genomföra uppdraget.

Vi har kommit i kontakt med våra intervjuade barnrättsstrateger på två olika sätt, för att få en variation i urvalet. SKR:s nätverk för barnrättsstrateger har hjälpt oss att komma i kontakt med åtta av kommunerna och fyra av regionerna. Resterande fem kommuner respektive en region har vi kommit i kontakt med via några av länsstyrelsernas regionala barnrättsnätverk. Vi har utgått från att det kan ha betydelse för de deltagande kommunernas arbete om nätverket drivs av en statlig myndighet eller av SKR.

Sammantaget bedömer vi att vi har nått kommuner och regioner som har ett relativt aktivt barnrättsarbete. Syftet med det har varit att nå dem som kan uttala sig om utmaningar och möjligheter i barnrättsarbetet. Samtidigt medför det att vår analys och våra slutsatser förmodligen ger en mer positiv bild av barnrättsarbetet än rikssnittet. För att komplettera intervjuerna har vi träffat SKR:s nätverk för barnrättsstrateger i kommuner respektive regioner.

Vi har också intervjuat ett urval statliga myndigheter. Eftersom strategin inte pekar ut vilka myndigheter som ska arbeta med den har vi utgått från myndigheter som vi bedömt har varit centrala i regeringens strategiska arbete med barnets rättigheter sedan strategin infördes. Det handlar om myndigheter som har haft i uppgift eller uppdrag att arbeta med barnets rättigheter sedan strategin infördes 2010. Vi har i urvalet särskilt fokuserat på myndigheter med ansvar inom områden där kommuner och regioner har ett verksamhetsansvar, till exempel förskola och skola, hälso- och sjukvård samt socialtjänst, så kallade sektorsmyndigheter. De är Boverket, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF), Statens kulturråd (Kulturrådet), Statens skolverk (Skolverket) och Socialstyrelsen. Vi har gjort urvalet utifrån att det är kommuner och regioner som oftast fattar beslut som påverkar barn och deras livssituation samt att kommunala och regionala verksamheter kan behöva stöd för att omsätta barnkonventionen i sina verksamheter.

Vi har också intervjuat några myndigheter med uppgifter som rör stöd för att genomföra barnkonventionen eller att ta fram statistik om barns och ungas levnadsvillkor, eftersom de är relevanta för regeringens styrning av barnrättspolitiken. De är Barnombudsmannen, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Statistiska centralbyrån (SCB) och Uppsala universitet.

Samtliga myndigheter ingick i regeringens kunskapslyft för barnets rättigheter någon gång mellan 2017 och 2022. Vi har även intervjuat representanter för SKR, barnrättssamordningen på Regeringskansliet och fyra civilsamhällesorganisationer på barnrättsområdet som har visat intresse för att bidra till uppdraget. I uppdragets

inledande fas genomförde vi även några orienterande intervjuer med Charlotte Palmstierna (stf. direktör på Institutet för mänskliga rättigheter) och Pernilla Leviner (professor i offentlig rätt vid Stockholms universitet).

Vi har använt oss av semistrukturerade intervjuer, eftersom det har gett oss möjlighet att hålla viss struktur under intervjuerna, och samtidigt öppnar upp för intervjupersonen att styra intervjun utifrån vad hen tycker är viktigt. Det passar bra för den här typen av uppdrag om tvärspektoriella frågor, där vi behöver få resonerande och nyanserad information genom följdfrågor. Merparten av intervjuerna har genomförts digitalt, men några har gjorts fysiskt i Stockholm.

Vi har lyssnat in barns åsikter om hur efterlevnaden av barnkonventionen kan stärkas

Vi har under analysarbetets slutfas lyssnat in barns åsikter om vad staten och övriga samhället kan göra för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen i Sverige. Konsultationen med barn ägde rum i samarbete med Rädda Barnens Ungdomsförbund. Vi tog kontakt med dem och de valde ut ett antal medlemmar över 18 år som i sin tur fick i uppdrag att rekrytera 5–12 barn över 12 år som ville delta i konsultationen. Totalt deltog fem barn mellan 12 och 15 år i samtalet med oss.

Dokumentstudier

Vi har gått igenom underlag från de organisationer som våra intervjupersoner representerar, samt underlag från regeringen och riksdagen. Vi har även gått igenom rapporter av relevans och årsredovisningar från myndigheter samt ett antal betänkanden från olika utredningar inom barnrättsområdet.

Vi har använt oss av underlag som vi tog fram under arbetet med vår utvärdering av kunskapslyftet. I vissa delar av rapporten har vi utgått från de slutsatser som vi drog i rapporten om kunskapslyftet. Det gäller i viss mån även slutsatser som Riksrevisionen har dragit i sin granskning av efterlevnaden av barnkonventionen.

I vår referenslista finns alla dokument samlade.

Så har vi bedömt strategins förutsättningar att få genomslag

Statskontoret har analyserat regeringens styrning med strategier och handlingsplaner i flera tidigare rapporter.¹¹⁴ Utifrån slutsatserna i rapporterna har vi formulerat sju kriterier för att bedöma strategins förutsättningar att få genomslag:

¹¹⁴ Statskontoret (2015), *Utvärdering av regeringens strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken*; Statskontoret (2018), *Strategier och handlingsplaner – ett sätt för regeringen att styra?*; Statskontoret (2020), *Utvärdering av en arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020*; Statskontoret (2022), *Regeringens styrning i tvärspektoriella frågor*; Statskontoret (2023), *Kunskapssammanställning om nationella strategier*.

1. Målen i strategin är tydliga för de aktörer som ska genomföra åtgärder för att nå dem. Det innebär att målen bör vara relevanta, realistiska, tydligt definierade, ha en tydlig tidsram och att det ska vara möjligt att stämma av om de har uppnåtts.
2. Strategin pekar ut inom vilka områden det är prioriterat att genomföra insatser.
3. Insatserna i strategin har en tydlig koppling till målen och de prioriterade områdena. Eftersom aktörerna inte är bundna av en strategi, behöver regeringen knyta konkreta styråtgärder till strategin för att den ska få genomslag.
4. Ansvarsfördelningen mellan de aktörer som ska genomföra strategin bör vara tydlig.
5. De aktörer som ska omfattas av strategin har mandat och goda förutsättningar att genomföra beslutade åtgärder.
6. Strategin skapar förutsättningar för samverkan mellan berörda aktörer genom att förtydliga behovet av och målet med samverkan, samt vad respektive aktörs roll och ansvar är.
7. Strategin följs upp och utvärderas.

Vi har använt kriterierna som ett underlag när vi har ställt frågor i intervjuer och när vi har analyserat om strategin är utformad på ett sätt som ger den förutsättningar att få genomslag.

Utgångspunkter för vår bedömning av regeringens styrning

När vi har bedömt regeringens styrning och hur den kan utvecklas, har vi bland annat utgått från hur regeringen bör styra enligt den förvaltningspolitiska propositionen samt Statskontorets bedömning om hur regeringen bör styra tvärsektoriella frågor. Det handlar bland annat om att regeringens styrning bör vara tydlig, verksamhetsanpassad och ha ett helhetsperspektiv.¹¹⁵ Det är särskilt viktigt vid tvärsektoriell styrning, där vanliga styrtmaningar ofta ställs på sin spets, som sammanhållen styrning, uppföljning och tolkning av politiska krav.¹¹⁶ I vår bedömning av hur regeringens styrning kan utvecklas har vi även beaktat de utmaningar och möjligheter som lyfts fram av våra intervjuade myndigheter, kommuner och regioner. Vi har även utgått från våra slutsatser om hur strategin har fungerat som styrmedel.

¹¹⁵ Prop. 2009/10:75, Finansdepartementet, *Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt*, s. 96–100.

¹¹⁶ Statskontoret (2022), *Regeringens styrning i tvärsektoriella frågor. En studie om erfarenheter och utvecklingsmöjligheter*, s. 12.

Bilaga 3

Barns åsikter om efterlevnaden av barnkonventionen

Barns tillgång till stöd och fritid skiljer sig beroende på föräldrarna

Barnen lyfter att barn i Sverige har olika förutsättningar att få del av stöd från samhället eller fritidsaktiviteter, beroende på vilka de har som föräldrar. Vissa föräldrar är aktiva med att ta reda på saker vilket gör att deras barn lättare får ta del av exempelvis fritidsaktiviteter. Vissa föräldrar kämpar för att deras barn ska få bra stöd från samhället. Deras påstridighet kan både påverka att barnen får stöd och kvaliteten på stödet. Ett annat problem som gör att barn inte får tillgång till stöd är långa vårdköer inom barn- och ungdomspsykiatri. Det går också rykten om dåligt bemötande som gör att barn inte vågar söka sig dit.

Vad kan samhället göra? Samhället kan kompensera för föräldrarnas olikhet genom att utöka antalet barnombud. Det är viktigt att samhället aktivt når ut med information till barn, till exempel vart man kan vända sig för att få stöd samt vad det finns för fritidsaktiviteter. Fritidskortet och lokaltrafikkort är bra för då kan barn ta sig bort från där de bor. Samhället kan göra det tryggare för barn genom att man kan låsa omklädningsrum inifrån. Det kan bidra till att fler kommer och använder dem.

Segregationen gör att alla barn inte är trygga och utsätts för diskriminering

Barnen lyfter att det finns otrygghet för barn i samhället. Barn rekryteras in i gängkriminalitet och barn utvisas från Sverige. Barnen lyfter att segregationen bidrar till otrygghet, till exempel att det är en orsak till att barn rekryteras till gängkriminalitet. Barn diskrimineras beroende på vart de bor och vissa barn utsätts för visitationer för att de ser ut på ett visst sätt.

Vad kan samhället göra? Barn i utsatta områden behöver få bättre tillgång till vuxna som kan ge stöd. Det kan motverka att de kommer in i kriminalitet. Exempelvis behövs fler psykologer, kuratorer, fritidspersonal, fältgrupper men också fritidsgårdar och fler meningsfulla fritidsaktiviteter. Att sätta barn i fängelse är inte för barnets bästa. Men HVB- och SIS-hem är inte heller bra. I vissa fall kan en placering där förvärra barnets situation och barnets beteende. Då kan det till och med vara bättre med fängelse. Särskilt dåligt är det att SIS blandar olika typer av problematik, så som våldsbrott och självskadebeteende.

Skolan fungerar inte för att motverka gängrekryteringen av barn. Det varierar hur bra skolan är beroende på vart de ligger. Skolan behöver bli bättre på att uppmärksamma förändringar i elevers beteende. Det behövs fler lärare och fritidspedagoger och mindre klasser. Det är också viktigt att utbilda personal i skolan på att se tecken på att någon utsätts för våld.

Barns rätt att vara delaktig är begränsad

Barnen lyfter att barn inte får sin rätt att uttrycka sig. Det beror på att makthavare i kommuner och regioner inte tillfrågar barn. Elevråd är mest en rökridå, men har inget egentligt inflytande. De vuxna i skolan säger att de lyssnar men de följer inte upp det barnen sagt, utan ignorerar det barnen säger. Det är sällan barn får inflytande i frågor som rör dem.

Vad kan samhället göra? Konsultationer som den här är bra, men de borde ske oftare. Att de kan ske så att man träffas på plats underlättar. Det är också viktigt med en bra miljö. Bollen ligger hos de vuxna. Det är dumt att tro att barn inte vill ha en röst. Men de som lyssnar på barn behöver ha en viss approach. Enkäter behöver vara utformade på ett barnvänligt sätt och det är viktigt att barn som deltar får återkoppling om de har svarat på en enkät eller deltagit i en konsultation.